

Risk för ungdomskriminalitet?

En kvalitativ studie av sociala verksamheters förebyggande åtgärder i
Laholms kommun

En C-uppsats presenterad av:

Sofia Håkansson och Lina Stenlund

Vid

Sektionen för Hälsa och Samhälle

Högskolan i Halmstad

14 juni, 2010

Handledare: Christopher Kindblad

Examinator: Ove Svensson

Abstract

Nationell kriminalstatistik tyder på att ungdomar är den mest brottsaktiva åldersgruppen i samhället. Ett förhållande som främst gäller pojkar och unga män, även om brottsligheten ökar något bland flickor och unga kvinnor. Eftersom ungdomar är samhällets framtid är det viktigt att vetenskapligt utrymme skapas och belyser de förebyggande insatser som kan göras för uppkomsten och fortskridningen av ungdomskriminalitet. Med anledning av detta har vi gjort en studie inriktad på Laholms kommun och vilka samhälleliga risker som kan ligga till grund för kriminalitet bland unga.

Studien baseras på kvalitativa intervjuer med personer inom olika sociala verksamheter i Laholms kommun som berör ungdomar och kriminalitet på ett eller annat sätt, samt ungdomar i åldrarna 15-20.

Utifrån analys av sociologiska och kriminologiska teorier av bland annat Zygmunt Bauman, Pierre Bourdieu, Erving Goffman och Jerzy Sarnecki lyfter vi fram olika eventuella bidragande samhällsrisker i Laholms kommun så som arbetslöshet, konsumtion, fritid och sysselsättning, avsaknaden av grupptillhörighet och avvikelse.

Nyckelord: Ungdomskriminalitet, Laholms kommun, förebyggande arbete, arbetslöshet, avvikelse

Förord

Vi vill tacka alla våra informanter för att Ni har tagit er tid till att ställa upp och hjälpa oss med vår uppsats. Utan er och den information Ni har gett oss skulle denna uppsats inte varit möjlig att genomföra. Vi vill framförallt tacka nätverksledarna Ingegerd Andrén och Karl Englund, Katharina von Sydow som arbetar som polis och är ansvarig för brottsförebyggande verksamheten NPO i Laholm, ungdomsrehabiliterarna Micael Eliasson och Susanne Larsson, ungdomssamordnaren Sofia Larsson samt de ungdomar i åldrarna 15-20 år som vi har valt att hålla anonyma.

Vi vill även tacka vår handledare Christopher Kindblad som har gett oss bra råd och stöd på vägen och som har delat med sig av sin kunskap.

Tack så mycket allihop.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	3
Innehållsförteckning	4
1 Inledning	6
1.1 Frågeställning och syfte	6
1.2 Avgränsning	7
2 Bakgrund	8
2.1 Laholms historik och bakgrund	8
2.1.1 Näringsliv och sysselsättning	8
2.1.2 Kommunikation	8
2.1.3 Utbildning och skola	8
2.1.4 Ungdomsverksamhet	9
2.2 Statliga och kommunala insatser	9
2.2.1 Polisen	9
2.2.2 Nätverkslaget	10
2.2.3 Ungdomssamordnare	10
2.2.4 Ungdomsrehabilitering	11
2.3 Den svenska ungdomskriminalitetens omfattning	12
2.4 Samhällets åtgärder mot ungdomskriminalitet	14
3 Teoretiska utgångspunkter	16
3.1 Övergången från ett produktionssamhälle till ett konsumtionssamhälle (Zygmunt Bauman)	16
3.2 De sociala positionerna (Pierre Bourdieu)	17
3.3 Mekanisk och organisk solidaritet (Emilé Durkheim)	18
3.3.1 Det kollektiva medvetandet	18
3.3.2 Anomi	19
3.4 Avvikelse	19
3.5 Stigma (Erving Goffman)	20
3.6 Samhälleliga orsaker till kriminalitet	20
3.6.1 Arbetslöshet och kriminalitet	21
3.6.2 Miljön och kriminalitet	21
3.6.2 Familj och uppfostran	21
3.6.3 Kamraternas roll och kriminalitet	22
3.6.4 Skolan	22
2.5.6 Fritid	22

<u>4 Metod</u>	24
<u>4.1 Vetenskapsteoretiskt resonemang kring metod i förhållande till ämnesval</u>	24
<u>4.2 Beskrivning och motivering av metod</u>	24
<u>4.3 Förförståelse</u>	25
<u>4.4 Urval</u>	26
<u>4.5 Tillvägagångssätt</u>	27
<u>4.6 Etik</u>	29
<u>4.7 Tillförlitlighet</u>	30
<u>4.8 Positivt och negativt med metodval</u>	30
<u>5 Presentation av material</u>	32
<u>5.1 Polisen</u>	32
<u>5.2 Nätverkslaget</u>	33
<u>5.3 Ungdomssamordnare</u>	34
<u>5.4 Ungdomsrehabiliterare</u>	35
<u>5.5 Ungdomar</u>	37
<u>6 Sociologisk analys och tolkning</u>	39
<u>7 Reflektioner</u>	46
<u>8 Sammanfattande avslutning</u>	47
<u>Källhänvisning</u>	48
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1 Inledning

Utifrån ett historiskt kulturellt sammanhang kan vi idag se hur vårt samhälle har förändrats och övergått från ett produktionssamhälle till ett konsumtionssamhälle genom en radikal globalisering. I boken *”Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen”* från 1999 talar Zygmunt Bauman om historien och den moderna fattigdomen. Bauman menar att det är skillnad mellan att vara fattig i ett produktionssamhälle där livsprojekten byggs kring arbete, yrkesfärdigheter och sysselsättning och att vara fattig i ett konsumtionssamhälle där livsprojekten styrs av konsumtionsval. (Bauman, 1999, s.9)

Samhället gynnar konsumenter som kan konsumera, och sällar bort de individer som inte kan förbruka lika mycket och betraktar dem som otillräckliga konsumenter. För att vara en del i konsumtionssamhället krävs det att man arbetar och om man saknar jobb så har man inte lika stor möjlighet till att kunna konsumera. Eftersom en övergång från ett produktionssamhälle till ett konsumtionssamhälle har skett och att bland annat den tekniska marknaden har ersatt human arbetskraft med maskiner eller andra hjälpmedel så är inte efterfrågan längre lika stark när det gäller mänsklig arbetsförmåga. Detta fenomen kallas för strukturell arbetslöshet och eftersom att vissa individer i vårt samhälle saknar arbete så klassificeras de automatiskt som otillräckliga konsumenter. Då individerna upplever sig som otillräckliga tror vi att det finns en risk att de tar till kriminalitet som en slags genväg för att ta sig ur fattigdomen. Detta är en av flera risker som vi vill undersöka närmare i denna studie.

I studien kommer vi att fokusera främst på det förebyggande arbetet kring ungdomskriminalitet. Vi har valt att ur ett myndighets- och ungdomsperspektiv studera vilka riskfaktorer som finns i samhället för att ungdomar i Laholms kommun eventuellt begår kriminella handlingar.

1.1 Frågeställning och syfte

Vår studies frågeställning lyder som följande:

- Vilka samhälleliga risker finns det för kriminalitet och ökad social exkludering bland ungdomar i Laholms kommun?

Syftet med vår studie är att skapa en förståelse för hur ungdomskriminaliteten ser ut i Laholms kommun idag och vilka insatser kommunen sätter in, både i förebyggande syfte och då ungdomarna redan har begått kriminella handlingar. Vi vill även undersöka vilka risker

Laholms kommun löper vid ungdomskriminalitet och ökad social exkludering. Genom intervjuer vill vi försöka få en helhetsbild över hur man i Laholms kommun arbetar för att undvika och bekämpa ungdomsbrottslighet. För att skapa denna helhetsbild vill vi intervjua polis och kommunanställda samt ungdomar i kommunen.

1.2 Avgränsning

I bakgrundskapitlet kommer vi till att börja med att ta upp Laholms kommuns historik, bakgrund och vad kommunen har att erbjuda ungdomar. Vidare presenteras de viktigaste statliga och kommunala verksamheterna vars arbete direkt berör ungdomar och ungdomskriminalitet på olika sätt. Efter detta belyser vi hur den nationella ungdomskriminalitetens omfattning ser ut och hur samhället kan gå tillväga för att beivra brottslighet bland ungdomar. Vi har valt att rikta uppmärksamheten mot de samhällsliga förhållanden som bidrar till ungdomars benägenhet att begå brott. Det innebär att vi inte diskuterar på vad sätt det moderna konsumtionssamhället medfört ökade möjligheter till brott.

Anledningen till att vi har valt att utforma vårt bakgrundskapitel på detta sätt är dels för att vi inte funnit någon tidigare forskning direkt kring ungdomskriminalitet i Laholms kommun. Vi har hittat tidigare statistisk forskning om ämnet, men inget som direkt knyter an kommunen och vilka förebyggande insatser som kan göras om en ung löper risk att bli kriminell. Därför har vi valt att på detta sätt försöka skapa en helhetsbild av Laholms kommun och hur situationen ser ut på nationell nivå kring fenomenet ungdomskriminalitet. Anledningen till att vi har valt att fokusera på samhällsliga orsaker som kan bidra till kriminalitet bland ungdomar, är för att vår huvudsakliga fråga riktar sig till de samhällsrisker och social exkludering som Laholms kommun löper för en fortsatt och ökad ungdomsbrottslighet. Orsaken till att vi väljer att inte ta upp arvs- och personlighetsrelaterade aspekter som bidragande faktorer till ungdomsbrottslighet är att vi vill göra en sociologisk tolkning på samhällsnivå snarare än på individnivå.

I kapitlet som följer tar vi upp Laholms kommuns bakgrund och historik och några av de verksamheter som främst arbetar med förebyggande arbete kring ungdomskriminalitet. I bakgrundskapitlet följer även information om fenomenet ungdomskriminalitet i stort.

2 Bakgrund

Nedan följer bakgrund och historik och vad Laholms kommun har att erbjuda. Även bakgrund kring vilka som statliga och kommunala insatser som arbetar med ungdomskriminalitet på ett eller annat sätt.

2.1 Laholms historik och bakgrund

Laholms kommun har ett invånarantal på 23 345 varav 1844 stycken är ungdomar mellan 13-18 år. Kommunen bildar tillsammans med Kungsbacka, Varberg, Falkenberg, Hylte och Halmstad, Hallands län. Laholms kommun är beläget vid västkusten vilket ger goda kommunikationsmöjligheter, både till Halmstad, Malmö och Göteborg. Centralorten är Laholm vilken även är Hallands äldsta stad då den har anor från 1200-talet. Kommunen erbjuder en boendemiljö med rikt natur- och kulturliv med skogar, naturreservat, sandstrand, skidbackar och golfbanor. (www.laholm.se)

2.1.1 Näringsliv och sysselsättning

I kommunen har lantbruket en viktig roll och den utgör en betydligt större del av arbetsplatserna i kommunen än om man jämför med hela landet. Den procentuella fördelningen i kommunen är 7 % medan lantbruket i hela Sverige utgör 1,8 % av arbetsplatserna (år 2002). (www.laholm.se) Inom näringslivet spelar även de över 700 småföretagen en stor roll.

2.1.2 Kommunikation

Genom Hallandstrafiken har kommunerna i Halland tillsammans med övriga länstrafikbolag i Sydsverige tagit över tågtrafiken på Västkustbanan. Detta från och med 1 januari 2009. För Laholm innebär detta att det på vardagar går tåg varje timme både till Köpenhamn och Göteborg. (www.laholm.se)

2.1.3 Utbildning och skola

I kommunen finns 16 grundskolor med drygt 2 500 elever och cirka 200 barn i förskoleklasser. Av dessa grundskolor är tre högstadieskolor. Efter att eleverna har gått ut nian fortsätter många att studera på Osbecksgymnasiet i Laholm. (www.laholm.se)

I samarbete med skolan finns Kulturskolan som låter barn och ungdomar mellan 7 och 19 år utveckla intresset för musik, sång, dans, konst och teater. (www.laholm.se)

2.1.4 Ungdomsverksamhet

Fritidsledarverksamheten är indelad i tre områden, norr, centrum/väst och syd efter de tre högstadieskolornas upptagningsområden. Inom dessa områden finns för tillfället fem fritid- och ungdomsgårdar där största delen av verksamheten är inriktad på högstadie- och gymnasieelever. Här finns det möjlighet för ungdomarna att komma med idéer och utveckla dessa tillsammans med fritidsledare. Bland annat anordnar ungdomar och fritidsledare olika arrangemang och projekt som exempelvis disco för årskurs 4-7, Lussevaka, lovaktiviteter, olika läger och turneringar. Fritidsgården i centrum är för tillfället inte öppen då arbete pågår för att på nytt starta verksamheten, men förhoppningen är att gården ska kunna börja besökas av ungdomar i mitten av maj 2010. (www.laholm.se)

2.2 Statliga och kommunala insatser

Nedan följer några av de huvudsakliga verksamheter och myndigheter som arbetar med ungdomskriminalitet i Laholms kommun.

2.2.1 Polisen

En stor del av polisens arbete i Laholm är det förebyggande arbetet kring kriminalitet bland ungdomar. Det förebyggande arbetet sker bland annat i samarbete med socialtjänsten. Fall där polisen och socialtjänsten samarbetar kan vara då det kommer in tips om att ungdomar exempelvis har använt droger. Oftast finns det inga konkreta bevis för att ungdomen har använt droger men i förebyggande syfte kontaktas föräldrarna för säkerhets skull. För att förhindra ungdomars alkoholintag arbetar polisen efter Kronobergsmodellen, vilket innebär att ryggsäckskontroller utförs under exempelvis Valborgsmässoafton. Om en ungdom under 20 år ertappas med att inneha alkohol skrivs en anmälan. Föräldrar och ungdomen kallas sedan till vittnesförhör hos polisen. Ungdomarna som har alkohol är inte skyldiga till något brott men de förhörs som vittnen då någon har köpt ut till dem. Detta görs bland annat för att få tag i den som har köpt ut till dem och för att både ungdomen och föräldrarna ska förstå vad konsekvenserna kan bli när minderåriga dricker alkohol.

Polisen arbetar även i åtgärdsgrupper på högstadieskolorna och på gymnasiet tillsammans med rektorer, elevhälsoteam, socialtjänst, fritidsledare och lärare. I åtgärdsgruppen arbetar man långsiktigt och försöker komma fram till hur och vad man ska göra när problem dyker uppstår. (Hämtat ur intervju med Katharina von Sydow 2010-04-29)

2.2.2 Nätverkslaget

Nätverkslaget vänder sig till ungdomar och/eller familjer som bor i Laholms kommun som är i behov av stöd. Förfrågan och initiativ till kontakt med nätverkslaget kan även komma från

skolor, socialtjänst och primärvården. Med hjälp av nätverkslaget kan personer med problem samlas med sina anhöriga, vänner, inblandade personer från skola eller arbete eller eventuella myndighetspersoner för att skapa en helhetssyn och informera om de problem som individen har. På detta sätt kan alla gemensamma resurser utnyttjas på bästa sätt.

Nätverkslagets huvudarbete går ut på att genom frivilliga nätverksmöten samla dem som finns runt en person, en familj, ett barn eller en ungdom för att gemensamt söka nya vägar och lösningar på problem. Innan mötet samlas nätverksledare och den eller de problemet berör under ett förmöte och samtalar om vilka som finns i det privata nätverket, hur relationerna ser ut, vilka man skulle vilja bjuda in och vad förväntningarna är med det kommande nätverksmötet. På nätverksmötet kan man genom diskussioner och övningar få alla att säga sin mening och på så vis försöka komma fram till lösningar på problemen kring klienten/klienterna. Problemen som kan tas upp på nätverksmöten har väldigt stor bredd men det kan bland annat handla om psykisk ohälsa, missbruksproblem, kriminalitet och relationsproblem. Det finns inget krav på att nätverksmötena ska följas upp efter en viss tid, dock är det grundläggande att ledarna frågar de medverkande hur de vill gå vidare med det som det samtalats om och informerar om att det finns möjlighet till så kallade uppföljningsmöten. Arbetssättet att inte behöva följa upp klienterna beskrivs som en styrka då nätverkledarna kan ställa frågor utan att behöva fokusera på relationen till klienten och detta är även en av skillnaderna på nätverksmöten och terapi. (http://www.laholm.se/1_templates/L_PageFull.aspx?id=3424)

2.2.3 Ungdomssamordnare

Tjänsten som ungdomssamordnare har funnits i Laholm sedan sommaren 2009 och är sedan dess tillsatt med Sofia Larsson. Huvudsakligen arbetar hon med ungdomsinflytande i något som kallas Ungdomsforum i Laholm. En gång i månaden träffar hon 15 valda representanter från högstadieskolor och gymnasiet för att diskutera aktuella ämnen. Ungdomssamordnaren jobbar för att man ska ta hänsyn till olika ungdomars åsikter ibland annat kommunala beslut. Sofia arbetar även tillsammans med fritidsledare för att hitta fritidsaktiviteter åt ungdomar. (Hämtat ur intervju med Sofia Larsson 2010-05-10)

2.2.4 Ungdomsrehabilitering

I Laholms kommun finns det ungdomsrehabilitering som ungdomar och/eller familjer kan vända sig till om de har problematik som enskild individ eller familjerelaterade problem. Det är den enskilda individens eller familjens behov som styr valet av insats och de kan på eget initiativ ta kontakt med verksamheten. Ungdomsrehabiliterarnas verksamhet riktar sig till ungdomar i åldrarna 13-18 år, men detta kan dock variera och ibland behandlar de även fall som berör ungdomar över 20 år. Ungdomsrehabiliterarna har hand om ärenden där målgruppen är barn i familjer med psykisk ohälsa, barn i familjer med missbruksproblem och barn som har upplevt våld i familjen. (www.laholm.se)

Ungdomsrehabiliterarna bedriver samtal och möten med både den enskilda individen samt hela familjen. Dessa möten är frivilliga och det krävs inga formella beslut eller remisser för att kunna ta kontakt med eller besöka ungdomsrehabiliterarna. Dessa möten sker oftast en gång i veckan men kan variera från fall till fall.

Om mötet är av den frivilliga arten börjar de med att diskutera vad problemet är och vilka behov som skall tillgodoses. Därefter bygger de upp en arbetsmetod och strategi för hur den kommande processen ska se ut. Ungdomsrehabiliterarna får dock in de flesta av sina ärenden från socialförvaltningen och detta är oftast orosanmälningar om ungdomar från skola eller polis. Om det rör sig om ett sådant ärende så har ofta en handläggare redan gjort en utredning som beskriver ärendet och då arbetar man utefter det. Dessa möten behöver inte alltid äga rum inom verksamhetens lokaler, utan de kan bland annat hända att ungdomsrehabiliterarna utför möten på skolor.

Om ett fall berör en ungdom som är 15 år och straffmyndig och har dömts till en åtgärd såsom påverkansprogram, ungdomstjänst, vård eller samtal med en ungdomsrehabiliterare arbetar de efter en slags utformad manual och lagen. Ungdomsrehabiliterarna kan även medverka vid förhör med en straffmyndig person hos polisen och fungerar då som ett slags stöd.

Ungdomsrehabiliterarnas främsta uppgift är att se till att ungdomen eller familjen får det stöd och hjälp de behöver, dock är det de involverade parterna som måste lösa problemet och inte ungdomsrehabiliterarna. De ska finnas där som ett stöd och ge vägledning när en förändring inom det familjära systemet ska ske. (Hämtat ur intervju med Susanne Larsson och Micael Eliasson 2010-04-27)

2. 3 Den svenska ungdomskriminalitetens omfattning

Brottsligheten bland ungdomar kan mätas på olika sätt. Ett vanligt sätt är att mäta den genom återkommande enkäter bland skolungdomar. Dessa enkäter visar att brottsligheten är utbredd och att flertalet unga åtminstone någon gång begått brottsliga gärningar. Andra sätt är att utgå från antalet anmälda brott vilket dock inte går att relatera till gärningspersonernas ålder. Det som återstår är statistik där enskilda individer kan knytas till brottet. (BRÅ-rapport 2001:15)

I publikationen *"Brottsutvecklingen i Sverige fram till 2007"* gjord av det Brottsförebyggande rådet (BRÅ) från 2008 beskrivs det att det år 2007 misstänktes drygt 21 400 personer i åldrarna 15-20 år för brott mot brottsbalken. Enligt denna officiella kriminalstatistik är därmed ungdomar den mest brottsaktiva åldersgruppen i samhället. (Se Den svenska brottsutvecklingen på BRÅ:s hemsida <http://www.bra.se/extra/meas>)

Ur rapporten *"Personer lagförda för brott"* om den slutliga statistiken för 2009 gjord av BRÅ beskrivs det att det år 2009 fattades cirka 29 700 lagföringsbeslut gällande ungdomar i åldrarna 15-20 år. Jämfört sett med 2008 är detta en ökning med cirka 3 procent. Lagföringsbeslut gällande unga utgör drygt 21 procent av samtliga lagföringsbeslut, medan unga i åldrarna 15-20 år endast utgör drygt 10 procent av den straffbara befolkningen. Detta innebär att antal lagföringsbeslut i förhållande till medelfolkmängden utgör en större andel i de yngre åldersgrupperna än i de äldre. De vanligaste huvudbrotten utgör cirka 32 procent antalsmässigt sett och som unga år 2009 lagfördes för var olika tillgreppsbrott, såsom snatteri och stöld. Några andra vanligt förekommande lagföringsbeslut mot ungdomar rörde brott mot person utgör drygt 15 procent samt skadegörelsebrott som uppgår till cirka 5 procent.

Brottsligheten är dock, enligt BRÅ-rapport 2001:15, ojämnt fördelad. De flesta som begår brott (cirka 95 procent) gör det vid ett enstaka tillfälle. Tillsammans svarar de för ungefär hälften av den totala brottsligheten. Det innebär att cirka 5 procent som är mer brottsbenägna svarar för cirka 50 procent av brottsligheten. Medan den första gruppen i huvudsak består av individer med en livsföring som ansluter till rådande lagar, normer och värderingar, består den senare gruppen i hög utsträckning av individer med en "kriminell livsstil". Det är den gruppen som vanligtvis åsyftas när myndigheter och politiker talar om "de kriminella" och det är deras kriminalitet som de säger sig vilja motverka och förebygga. Under tonåren kan det vara svårt att skilja de båda grupperna från varandra, men många ungdomar lämnar brottsligheten bakom sig utan att några myndigheter behövt gripa in.

Om man ser till den svenska ungdomskriminalitetens omfattning ur ett genderperspektiv så beskriver BRÅ att majoriteten av samtliga lagföringsbeslut berör män. År 2009 uppgick, enligt Sammanfattningen av personer lagförda för brott på BRÅ:s hemsida, antal lagföringsbeslut gällande män till cirka 82 procent av samtliga lagföringsbeslut, det vill säga 72 100 beslut. Lagföringsbeslut gällande kvinnor utgör cirka 18 procent eller nästan 25 300 beslut under år 2009. Under tioårsperioden 2000-2009 har andelen lagföringsbeslut gällande kvinnor ökat stegvis från cirka 16 till 18 procent. Bland kvinnor och män är de vanligaste huvudbrotten tillgreppsbrott av olika slag. Dock är tillgreppsbrotten dubbelt vanligt förekommande som huvudbrott bland lagföringsbeslut som berör kvinnor. Kvinnors lagföringsbeslut är koncentrerade till ett mindre antal brottstyper, medan männens lagföringsbeslut är av mer spridning till olika brottstyper. (Brå:s hemsida)

I motionen 2003/04:Ju377 hämtad från den svenska riksdagens hemsida påvisar fakta att det totala antalet brott som begås i Sverige, är utförda av en större andel personer under 15 år och allt oftare framkommer det att straffmyndiga personer förekommer i samband med mycket grova brott. För lite mer än ett decennium sen fanns det intervjuundersökningar som påvisade att unga personer brottsdebuterade och gjorde kriminell karriär upp till ett par år innan straffmyndigheten inträffade. År 1999 var det drygt 10 000 brottsutredningar som lades ner på grund av att den misstänkte lagöverträdaren var under 15 år och straffmyndig. Vid denna tidpunkt var cirka var tionde person i Sverige som inte var straffmyndig misstänkt för brott. (www.riksdagen.se)

I boken *"Samhället och de unga lagöverträdarna"* från 2003 av Anders Thunved, Lars Clevesköld och Birgit Thunved beskrivs det att det svenska regelsystemets utgångsläge är att unga lagöverträdare skall hållas utanför den statliga kriminalvården och att kriminella unga skall ges den vård och behandling de behöver från den kommunala socialtjänsten. Detta synsätt har bland annat hämtats ur bestämmelserna om den svenska straffmyndighetsåldern som fastställdes år 1864 till 15 år. Socialtjänsten har ett primärt ansvar för unga lagöverträdare i åldrarna 15-18 år i form av att ge barn och unga det stöd som de behöver. Socialtjänsten har även ett ansvar för de unga under 15 år och de som har fyllt 18 år. Trots att unga som fyllt 18 år kan få hjälp av socialtjänsten så skall de straffrättsliga reglerna upprätthållas, och denna uppgift har de rättsvårdande organen, polis, åklagare och domstol. Det är kommunen som har ansvaret för denna verksamhet och dessa regler finns lagstadgat i

socialtjänstlagen (2001:435) i 2 kap. 2§ om kommunens ansvar. I denna paragraf står det att ”kommunerna har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver”. Det politiskt valda organ som verkställer detta är socialnämnden. (Clevesköld, Thunved, Clevesköld m.fl., 2003, s.19-20)

Eftersom vi strävar efter att skapa en förståelse för hur ungdomskriminaliteten ser ut i Laholms kommun och vilka insatser som kommunen har att erbjuda i både förebyggande syfte och då ungdomarna redan har skapat sig en kriminell identitet så kommer vi nu att gå in på vad samhället kan göra för ungdomar som är kriminella. Vi kommer att beskriva vad samhället kan göra för att minska de riskfaktorer och den sociala exkludering som finns och som kan vara bidragande orsaker till att kriminaliteten bland ungdomar ökar.

2.4 Samhällets åtgärder mot ungdomskriminalitet

Enligt Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapport 2000:7 om påföljdssystemet för unga lagöverträdare menar de omgivningens och samhällets reaktioner på ungdomsbrottslighet skall vara explicita och konkreta. BRÅ menar även att det är viktigt att rättsvårdande myndigheter, den unges vårdnadshavare och sociala myndigheter är involverade och samverkar vid handläggning av ärenden som berör ungdomar. Sedan 1965 har det i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) stått reglerat hur samhället skall reagera på ungdomsbrottslighet. Syftet med denna lag är att göra unga lagöverträdares påföljdssystem mer likt det som berör vuxna (BRÅ-rapport, 2000:7, s.5, 7).

I ”*Den svenska ungdomsbrottsligheten*” från 2001 av Felipe Estrada talar han om att antalet registrerade brott bland ungdomar har ökat starkt under efterkrigstiden och att detta inte enbart gäller det svenska samhället, utan även övriga Västeuropa. (Estrada, 2001, s. 25) Vi vill tillägga att ungdomskriminaliteten enligt BRÅ inte har ökat i samma utsträckning sedan efterkrigstiden och fram tills idag (www.bra.se).

Eftersom de unga är samhällets framtid så utgör ungdomskriminalitetens orsaker och fortskridning underlag för framtida sociala samhällsproblem (Estrada, 2001, s. 25) Estrada talar om att tidiga ingripanden för att minska ungdomskriminaliteten är ett av de vanligaste förslagen i den kriminalpolitiska debatten. Debatten handlar om att åtgärder måste sättas in mot barn och unga innan brott och andra icke önskade beteenden uppstår. Detta står skrivet i regeringens nationella brottförebyggande program där det betonas att åtgärder ska riktas till

”barn som tidigt uppvisar problembeteenden eller som har föräldrar som har särskilt svårt att klara av sin fostrande roll” (Ds 1996:59:22) (Estrada, 2001, s.332).

Anders Thunved, Lars Clevesköld och Birgit Thunved tar också upp frågan om hur samhället skall förebygga och få bukt på ungdomsbrottligheten. Thunved tar upp debatten om regelsystemet och kritiken riktat mot detta som åsyftar till att unga lagöverträdare inte har bemötts av tillräckliga och tydliga reaktioner från samhället runt omkring dem. Dock har det framkommit att rätt anpassad vård och behandling är mer gynnsamt för att motverka fortsatt ungdomskriminalitet än samhällets reaktioner. Debatten berör också vilka åtgärder som samhället kan använda sig av för att befärma ungas samhällsutveckling. Socialtjänstens, skolans och polisens förebyggande insatser har stor betydelse för ungdomskriminaliteten. För att effektivt kunna motverka ungdomskriminalitet bör föräldrar, socialtjänst, polis, skola och andra samhällsorgan samt frivilliga organisationer samverka för att beivra kriminellt beteende bland unga (Thunved m.fl., 2003, s.11).

Anledningen till att vi valde att ta upp att åtgärder bör sättas in för unga redan i tidiga åldrar är för att påvisa att detta är en aktuell samhällsdebatt som statliga och kommunala myndigheter arbetar med att upprätthålla och bör fortsätta med för att motverka ungdomskriminalitet. Vi valde dock att inte beskriva de olika åtgärderna så ingående eftersom vi har valt att fokusera på de riskfaktorer som kan finnas i Laholms kommun för framtida fortskridande ungdomskriminalitet.

I nästkommande kapitel kommer vi att presentera de teorier och begrepp som vi finner lämpliga för vår studie.

3 Teoretiska utgångspunkter

Nedan följer de teorier som vi kommer knyta an till vid analysen av intervjuerna i resultatdelen i uppsatsen. Anledningen till att vi har valt just dessa teorier är för att vi ser ett mer eller mindre tydligt samband mellan sociologiska teorier och hur verkligheten eventuellt kan se ut när det handlar om bidragande riskfaktorer kring ungdomskriminalitet och ökad social exkludering. Syftet med teorierna är att skapa en förståelse för hur riskerna kan uppkomma och hur det i sin tur kan leda till ungdomskriminalitet och ökad social exkludering.

3.1 Övergången från ett produktionssamhälle till ett konsumtionssamhälle (Zygmunt Bauman)

I *"Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen"* från 1999 talar Zygmunt Bauman om den senmoderna fattigdomen och menar att det finns skillnader mellan att vara fattig i ett produktionssamhälle som kretsar kring producenter, arbete, yrkesfärdigheter och sysselsättning och att vara fattig i ett konsumtionssamhälle där livsprojektet styrs av konsumtionsval. Bauman menar att skillnaderna betyder mycket för hur livet i fattigdom upplevs och hur utsikterna för att ta sig ur det ser ut. (Bauman, 1999, s. 9-10)

Om man ser till vårt svenska senmoderna samhälle på en global nationell nivå så vet vi att vi idag lever i ett konsumtionssamhälle. Ett konsumtionssamhälle innebär enligt Bauman att det är samhället som formar sina medlemmar och att utefter olika normer som finns erbjuder ett behov av att vilja agera roller som konsument. I den senmoderna tid vi lever i är det samhället som engagerar sina medlemmar främst i vår egenskap av konsument. Övergången från ett produktionssamhälle till ett konsumtionssamhälle har medfört många radikala förändringar, dock är den främsta förändringen det sätt på vilket individer fostras till att uppfylla kraven från sina sociala identiteter. Individer integreras in i den sociala ordningen som råder i dagens samhälle och blir genom konsumtionen tilldelade en plats däri. En plats på arbetsmarknaden där man kan se skillnader från vårt forna produktionssamhälle är inom den tekniska marknaden där produktionen ökar men sysselsättningen för individerna minskar i samband med att nya maskiner eller andra hjälpmedel har utvecklats (Bauman, 1999, s.40-41). Förändringen från produktions- till konsumtionssamhälle medför strukturell arbetslöshet för att efterfrågan på mänsklig arbetskraft minskar och istället ersätts av tekniken.

Samhället gynnar konsument som kan konsumera, och sällar bort de individer som inte kan förbruka lika mycket och betraktar dem som otillräckliga konsument. För att kunna konsumera så krävs det att man arbetar och om man saknar jobb så har man inte lika stor

möjlighet till konsumtion. Eftersom en övergång från ett produktionssamhälle till ett konsumtionssamhälle har skett, och att bland annat den tekniska marknaden har ersatt human arbetskraft med maskiner eller andra hjälpmedel så är inte efterfrågan längre lika stark när det gäller mänsklig arbetsförmåga. Detta fenomen kallas för strukturell arbetslöshet och eftersom att vissa individer i vårt samhälle saknar arbete så klassificeras de automatiskt som otillräckliga konsumenter.

Under större delen av historien har fattigdom inneburit en direkt fara för den fysiska överlevnaden, så som hot att dö av hunger, av att inte få sjukvård eller att sakna tak över huvudet. På vissa håll i världen är det fortfarande denna typ av fattigdom som råder. Vad som definieras som fattigdom beror på vad det givna samhället uppfattar som den rätta standarden för näring, kläder och bostad. Bauman menar dock att fenomenet fattigdom inte bara innebär materiell och fysisk nöd utan att fattigdom även är ett socialt och psykologiskt tillstånd. Då samhället styr vad som är normerna för ett anständigt liv blir oförmågan att följa normerna en orsak till nöd, plåga och självförödmjukelse. Fattigdom innebär att vara utestängd från det som uppfattas som " normalt liv", den fattiga individen "håller inte måttet". Enligt Bauman leder detta till minskad självaktning och till känslor som skuld och skam. Fattigdom beskrivs även som att vara avskuren från det som samhället uppfattar som ett "lyckligt liv". Detta framkallar förbittring och vrede och utlöser, enligt Bauman våldshandlingar och/eller självförakt. (Bauman, 1999, s. 59-60)

3.2 De sociala positionerna (Pierre Bourdieu)

Bourdieu talar om det sociala rummet och beskriver det som att agenterna eller grupperna är fördelade i det beroende på deras position i de statistiska fördelningarna och i enlighet med ekonomiskt och kulturellt kapital, de två differenteringsprinciperna. Om agenterna befinner sig nära varandra i dessa dimensioner innebär det att de har mycket gemensamt samtidigt som de har lite gemensamt om de befinner sig långt ifrån varandra. Mellanrummet mellan agenterna kallar Bourdieu för sociala avstånd, vilket han beskriver i ett diagram från boken "*La Distinction*" (Bourdieu, 2007, s. 16-17) Detta diagram finns som bilaga 2. I diagrammet tyder avstånd på att människor som befinner sig högt upp i det sociala rummet inte tenderar att komma så bra överens med människorna som befinner sig långt ner. Orsakerna till detta är bland annat att det inte är så stor chans att de möts i ett passande sammanhang och om de skulle mötas är det inte säkert att de förstår sig på varandra eller skulle trivas tillsammans. Istället ter det sig naturligt att människor från samma del av det sociala rummet kommer varandra närmare, oftast genom egenskaper, smak, intressen eller liknande.

3.3 Mekanisk och organisk solidaritet (Emil Durkheim)

Durkheim talar om två typer av solidaritet som genom historien förändras från mer primitiva mekaniska samhällen till mer moderna organiska samhällen. Det som skiljer dessa åt är solidariteten, det vill säga det som håller ihop dem. Mekaniska samhällen hålls ihop på grund av det faktum att alla ägnar sig åt samma saker så som att exempelvis samla frukt och grönsaker eller jaga och fiska, det vill säga att det inte finns så varierande arbetsfördelning. I mer moderna organiska samhällen finns det däremot en tydlig arbetsfördelning vilket innebär att människorna i samhället utför allt mer specialiserade uppgifter. Solidariteten i denna typ av samhälle uppstår genom skillnaderna, det vill säga att människorna behöver bidragen från ett större antal människor för att samhället ska fungera och även för att individerna ska överleva.

Orsaken till varför ett samhälle övergår från mekaniskt till organiskt menar Durkheim beror på en ökning av den dynamiska densiteten. Ökningen av individer i samhället är en av orsakerna till övergången. Durkheim menar dock att ett ökat antal människor inte är tillräckligt för att framkalla en förändring i arbetsfördelningen eftersom individer och mindre grupper av människor kan leva relativt isolerat från varandra och ändå fortsätta ha "affärsavtal" med varandra. I ett samhälle med större befolkning kan varje individ dessutom fortsätta göra de flesta av de begärda uppgifterna vilket gör att storleken på befolkningen inte är av så stor betydelse för övergången. En annan faktor som Durkheim menar spelar roll och som gör att densiteten ökar samt att arbetsfördelningen förändras är att det måste ske en ökning av den mängd diskussioner som sker bland det större antalet människor i samhället. Då ett större antal individer interagerar oftare med varandra är det sannolikt att den dynamiska densiteten ökar till den grad att det sker en omvandling från mekaniskt till organisk solidaritet. Det som gör att den dynamiska densiteten leder till behov av en annan arbetsfördelning är bland annat konkurrensen som uppstår i och med ett stort befolkningsantal. Här syftar Durkheim konkurrensen på begränsade resurser så som exempelvis land, jakttillgångar, frukt och grönsaker. Om alla människor konkurrerar om allt i samhället skapas oordning och konflikt. Detta undviks genom att arbetsfördelningen delas upp detaljerat och blir mer specialiserat. Durkheim menar att ökad fred och välstånd är resultatet av en ökad arbetsdelning. (Durkheim, 1984)

3.3.1 Det kollektiva medvetandet

Övergången från mekanisk till organisk solidaritet åtföljs enligt Durkheim av en förändring i det han kallar för det kollektiva medvetandet. Det kollektiva medvetandet är idéer som delas

av medlemmarna i en grupp eller ett samhälle. Kollektivt medvetande i mekanisk solidaritet skiljer sig från kollektivt medvetande i organisk solidaritet. I mekanisk solidaritet påverkar det kollektiva medvetandet alla och är av stor betydelse för dem. Folket bryr sig mycket om de gemensamma idéerna som är mycket kraftfulla, vilket innebär att människor är benägna att agera i enlighet med dem. I organisk solidaritet är det färre människor som har ett kollektivt medvetande. Det är inte lika viktigt då människor inte verkar bry sig om det så mycket som i mekanisk solidaritet, det är mycket svagare och har inte så stor kontroll över människorna som lever i samhället. I organisk solidaritet är även det kollektiva medvetandet mer flexibelt och anpassningsbart och inte något som vi sammankopplar med religion. (Durkheim, 1984)

3.3.2 Anomi

Durkheim talar om övergången från en solidaritet till en annan, exempelvis från mekanisk till organisk solidaritet och menar att den ena inte är bättre eller sämre än den andra och att båda kan medföra problem. Organisk solidaritet kan medföra många problem men Durkheim menar att det mest oroväckande är det han kallar anomi. Anomi ses av Durkheim som ett patologiskt tillstånd vilket innebär att det kan botas. Anomi kan definieras som att inte veta vad som förväntas av en och kopplas oftast ihop med övergången från mekanisk till organisk solidaritet. De kollektiva idéer som finns ett samhälle med organisk solidaritet är få men väldigt starka och klara, detta gör att folket i samhället inte vet vad de ska göra om det dyker upp något oväntat som det inte finns kollektiva idéer om. Folket driver omkring i samhället utan någon fast punkt. I kontrast till detta är de kollektiva idéerna i mekanisk solidaritet mycket tydliga i tro och vad de ska göra i varje enskild situation. Befolkningen i samhället har tydliga och fasta punkter i livet vilket gör att de inte lider av anomi. (Durkheim, 1984)

Den amerikanske sociologen Robert K. Merton har utvecklat begreppet anomi. Merton menar att det, framförallt i det amerikanska samhället är viktigt att ta sig uppåt och bli rik, det vill säga nå materiell framgång. För att uppnå detta krävs hårt arbete och självdisciplin vilket i teorin innebär att om individen bara anstränger sig så kommer hon lyckas och bli framgångsrik, oberoende av var hon kommer ifrån. Merton menar att det inte fungerar så i verkligheten eftersom vissa människor har begränsade möjligheter att göra karriär. De som är begränsade känner sig mindre värda då de inte uppnår framgång och då menar Merton att det blir extra viktigt att ”komma upp”, både med lagliga och olagliga metoder. (Merton, 1968)

3.4 Avvikelse

Sociologen Anthony Giddens menar att begreppet avvikelse kan definieras som att en person inte följer en viss norm eller uppsättning av normer som är upprättad och accepterad av en

majoritet av individerna i ett samhälle eller i en grupp. Giddens menar dock att inget samhälle fullt ut kan dela upp de som följer normerna och de som avviker från dem eftersom i stort sett alla i ett samhälle någon gång bryter mot dem på ett eller annat sätt. Avvikelse och kriminalitet beskrivs inte som synonymer men de går ofta ihop med varandra. Begreppet avvikelse är bredare än begreppet kriminalitet då kriminalitet endast omfattar de beteenden som bryter mot lagen medan avvikelse inte nödvändigtvis behöver bryta mot lagen. Detta exempelfierar Giddens bland annat med sekter. (Giddens, 2003, s. 194)

Giddens talar om Durkheims utveckling av begreppet avvikelse där menar att avvikelse är nödvändigt för samhället då den fyller två funktioner. Avvikelsen har dels en adaptiv funktion och tillför en innovativ kraft då den skapar förändring genom att införa nya idéer och frågor i samhället. För det andra visar avvikelser gränserna för gott och ont, tillåtet och otillåtet. Kriminella handlingar kan skapa kollektiva respons som stärker kollektivets solidaritet och tydliggör normerna. (Durkheim, 1952)

3.5 Stigma (Erving Goffman)

Personer som inte kan uppfylla de normer som enligt samhället är normala blir stigmatiserade. Goffman talar om tre typer av stigma; kroppsliga stigmat så som handikapp, karaktärsstigmat som exempelvis narkotika- och alkoholmissbruk och slutligen gruppstigmat som kan handla om religion, etnicitet, klass och kön. Individer som avviker utesluts från full social acceptans. (Goffman, 1992, s. 4)

I sociala sammanhang kategoriserar vi in nya människor som vi möter i kategorier baserat på det vi ser. Vi förlitar oss på de aningar vi får om personen och omvandlar dem till normativa förväntningar och krav. Oftast bli vi inte medvetna om att vi gör dessa kategoriseringar och skapar krav tills frågan uppstår om huruvida förväntningarna och kraven kommer uppfyllas eller inte. Då inser vi att vi har gjort antaganden om vad och hur den enskilde framför oss borde vara, detta kallar Goffman virtuell social identitet. Den kategori och attribut som individen i verkligheten skulle kunna tillhöra och besitta kallas faktiskt identitet. Genom att bli negativt kategoriserad av samhället blir individen stigmatiserad. (Goffman, 1992, s. 2)

3.6 Samhälleliga orsaker till kriminalitet

Kriminologprofessorn Jerzy Sarnecki har i boken *”Ungdomsbrottslighet”* från 1981 beskrivit att anledningen till att vissa ungdomar begår kriminella handlingar inte går att svara på eftersom ett entydigt svar på denna fråga inte existerar, dock finns det en mängd delsvår (Sarnecki, 1981, s.63). Sarnecki hävdar att eftersom samhället hela tiden förändras så är det

svårt att veta vilka faktorer som kan orsaka kriminalitet. Detta dels eftersom flera faktorer kan orsaka kriminalitet samtidigt och dels för att nya faktorer kan skapas och göra att de tidigare riskfaktorerna kan få mindre betydelse (Sarnecki, 1981, s.66-67).

3.6.1 Arbetslöshet och kriminalitet

Kriminaliteten är betydligt mindre hos de individer som arbetar än hos de som är arbetslösa. Om en individ har stor registrerad kriminell belastning är sannolikheten stor att denne saknar arbete. Individer som inte arbetar har även mer fritid än aktivt arbetande människor och då kan kanske vissa sakna mål i livet. Saknandet av rationella mål kan resultera i att individer börjar med alkohol- eller narkotikamissbruk, vilket gör att de kanske börjar umgås med andra avvikande individer och hamnar i främmande miljöer. En kombination av detta beskriver Sarnecki kan vara en väg till kriminalitet där samhällets normer och solidaritet inte stämmer överens med ett "riktigt" normativt samhälle. Att sakna arbete kan även ge upphov till ekonomiska problem. Kriminalitet och arbetslöshet hänger även samman med ett lands ekonomiska situation. Vid lågkonjunktur förändras mycket mer än bara arbetslösheten, och vissa av dessa förändringar kan göra att kriminaliteten sjunker. Vid sämre tider kanske inte vissa individer har råd att konsumera lika mycket alkohol och de kanske sätter ett högre värde på sina saker än vid högkonjunktur, vilket kan leda till en minskad kriminalitet (Sarnecki, 1981, s.68-69).

3.6.2 Miljön och kriminalitet

Studier har påvisat att i delar av världen där de materiella villkoren har förbättrats, har det avvikande beteendet ökat (Sarnecki, 1981, s.72). Sarnecki menar att miljöns betydelse för ett kriminellt handlade är olika beroende på om man ser till kortsiktig eller långsiktig påverkan. Med den kortsiktiga miljöpåverkan menar han tiden omedelbart före brottet begås och vid själva brottsögonblicket, samt tillfällen då faktorer i miljön har gjort att en brottslig handling har kunnat förhindras. Sarnecki menar att ungdomsbrottslighet ofta är helt spontana handlingar men att olika ungdomar är benägna att begå brott. Benägenheten finns grundad i individers egenskaper, som till viss del är ärftligt betingade, men de kan även påverkas av miljöns långsiktiga påverkan. En individs personlighet skapas genom en kombination av dessa ärftliga egenskaper och tidigare erfarenheter. Personligheten gör att individer agerar på ett visst specifikt sätt (Sarnecki, 1981, s.74).

3.6.2 Familj och uppfostran

Familjens och föräldrarnas roll har under de senaste decennierna förändrats. Sarnecki menar att ungdomskriminalitet och en minskning av familjens betydelse i barnuppfostran kan ha ett

samband. Familjens viktiga funktioner har under de senaste århundraden förlorats allt mer. I samband med industrialismen började den första funktionen försvinna, vilket var arbetet. Arbetsplatsen före industrialismen var ofta i nära placering med hemmet, vilket förändrades och gjorde att föräldrarna arbetare längre ifrån hemmet. Även utbildningen genomgick en radikal förändring i och med industrialismen. Det dåtida samhället krävde en mer ingående och specialiserad utbildning än den som gavs i hemmen. Ett behov skapades av mer kvalificerad utbildning, vilket också gör att en större differentiering mellan olika yrken har växt fram. (Sarnecki, 1981, s. 124-126) Eftersom barn tillbringar allt mindre tid med de vuxna i familjen har många av de viktigaste funktionerna kring barnuppfostran överförs till samhället. (Sarnecki, 1981, s. 124-126)

3.6.3 Kamraternas roll och kriminalitet

Sarnecki hävdar att ungdomskriminalitet är ett typiskt gruppfenomen. Undersökningar visar att brott väldigt sällan begås av ensamma ungdomar. Amerikans forskning tyder på att unga brottslingar ofta umgås i en umgängeskrets med andra unga lagöverträdare. Utifrån denna typ av forskning kan man anta att brottsliga kamrater spelar stor roll i ungdomliga brottskarriären. Det kan också tyda på att brottsligheten är inlärd och att den är betingad från kamratkretsen. En annan tolkning kan vara att de unga brottslingarna söker sig till andra ungdomar som befinner sig i en liknande situation. (Sarnecki, 1981, s. 154-158)

Genom industrialismens framväxt har det skett en förändring i arbetsliv, familjestruktur och skoltidens längd. Detta har resulterat i att ungdomarna idag har mer fritid och samhällena har satsat på fritidsverksamheter som enbart riktar sig till ungdomar, vilken i sin tur innebär att kamrater har blivit en större del av ungdomarnas liv. (Sarnecki, 1981, s. 180)

3.6.4 Skolan

Sambandet mellan dålig anpassning i skolan och ungdomskriminalitet hänger ihop. Brottaktiva pojkar tenderar att skolka mer och ha mer disciplinproblem i skolan än de som inte är brottaktiva. Skolan är den samhällsinstitution som ungdomar samspelar mest med vilket gör det naturligt att det är där som anpassningsproblemen blir mest synliga. Ungdomar med dåliga skolresultat är ofta de som börjar begå brott flera år före brottsdebuten. Dock ökar sambandet mellan brott och betyg i stigande ålder. (Sarnecki, 1981, s. 182)

2.5.6 Fritid

Ungdomar idag har mer fritid än förr. Ungdomar behöver inte längre bidra till familjens försörjning eller hushållsarbete på samma sätt som tidigare. De vuxnas kontroll över

ungdomarnas fritid är till viss del begränsad eftersom ungdomar är mer rörliga och tillbringar mer tid med andra ungdomar. (Sarnecki, 1981, s. 206) I nästa kapitel redovisas metoden.

4 Metod

I detta kapitel följer en beskrivning av metodval och hur vi har gått till väga.

4.1 Vetenskapsteoretiskt resonemang kring metod i förhållande till ämnesval

Vi strävar efter att förstå ungdomskriminalitet som fenomen och vilka samhällsrisker Laholms kommun möjligen löper för en fortsatt utveckling av kriminalitet bland ungdomar. Vi vill även få en tydligare bild över vilka insatser som görs för förebyggande arbete och om unga redan har utfört kriminella handlingar. Då vi vill skapa en förståelse kommer vi att använda oss av det vetenskapsteoretiska perspektivet hermeneutik.

Utifrån Torsten Thuréns beskrivning av hermeneutiken i *"Vetenskapsteori för nybörjare"* från 2007 innebär det att perspektivet är humanistiskt till sin inriktning och detta betyder att hermeneutiker ofta har förståelse för relativistiska tankemönster (Thurén, 2007, s.16).

Thurén talar om att man inte alltid kan förstå en människa via sitt förnuft, eftersom det en person gör i dennes rationella mening kan verka irrationellt i en annan individs mening. Detta kan bero på att en annan individs förförståelse och dennes sätt att agera, tycka, tänka, känna etc. kan uppfattas på ett annat sätt än hur vi själva gör. Det är här hermeneutiken, tolkningsläran kan träda in och vara till hjälp. Hermeneutiken utgår inte bara från de fem sinnen och den logiska analysen, utan utgår från en viktig kunskapskälla, nämligen empatin eller igenkännandet. Hermeneutiken går inte bara ut på att begripa intellektuellt utan även på att skapa en förståelse. Genom detta vetenskapliga perspektiv kan vi förstå hur andra individer reagerar och vi kan sätta oss in i hur de tänker och känner. Detta fungerar eftersom vi själva är människor och kan se in i oss själva genom introspektion och på så vis tolka andra individers upplevelser. Man kan tolka människor och dess egenskaper, men hermeneutisk tolkning kan också vara resultatet av humana handlingar (Thurén, 2007, s. 94-95)

Eftersom vi vill skapa en förståelse kring ungdomsbrottslighet anser vi att hermeneutiken är det lämpligaste valet när det gäller ett vetenskapsteoretiskt perspektiv.

4.2 Beskrivning och motivering av metod

I *"Forskningshandboken"* från 2006 talar Martyn Denscombe bland annat om att man som forskare ska fundera på om forskningen kräver en så pass detaljerad information som kvalitativa intervjuer kan ge. (Denscombe, 2006, s.132)

Denscombe talar även om att man som forskare skall kunna motivera sitt beslut om varför man använder sig av intervjuer som ger en djupare förståelse av materialet. Han menar att

denna motivering ofta grundar sig i att data är baserat på erfarenhet och att detta kräver mer utforskade än redovisande. Data kan även vara baserat på privilegierad information vilket innebär kontakt med nyckelpersoner som finns på fältet och som kan ge värdefull information. Dessa nyckelpersoner besitter ofta en speciell position och detta grundar sig informationen i. När man motiverar sitt beslut för intervjuer skall man även ha i åtanke om det är möjligt att få direkt kontakt med informanterna. Man skall även tänka på om intervjuerna går att genomföra med tanke på tids- och resekostnader (Denscombe, 2006, s.132).

För att få en förståelse för riskerna kring ungdomskriminaliteten i Laholms kommun och vilka insatser som görs från kommunens sida kommer vi använda oss av kvalitativ metod. Vi har då utformat och utfört intervjuer, då vi anser att vårt ämne kräver mer detaljerade och djupgående svar samt kunskap från informanterna. Vi har intervjuat sex nyckelpersoner från Laholms kommun som arbetar som nätverksledare, ungdomsrehabiliterare, ungdomssamordnare och polis, varav fyra av dessa intervjuades parvis. En annan orsak till att vi valde kvalitativa intervjuer var att vi kände att tiden var ganska begränsad och att en mer djupgående kunskap från färre informanter med bred kunskap inom ”rätt” område kunde ge oss relevant information. Vi har även utfört djupintervjuer med sex stycken ungdomar som bor och vistas i Laholm för att bättre kunna skapa en helhetsbild och förståelse för hur det är att vara individ i kommunen. Även dessa djupintervjuer har gett oss detaljerade och djupgående svar i fråga om Laholm som vistelsekommun. Intervjuer har varit genomförbara när det gäller tid och rum, trots att dess geografiska placering är i Laholms kommun så har vi ändå haft möjlighet att ta oss dit och utföra intervjuerna.

4.3 Förförståelse

Vi anser att det vetenskapsteoretiska perspektivet hermeneutiken är bra att utgå ifrån eftersom vi strävar efter att förstå och skapa oss en förståelse för de risker som eventuellt kan leda till ungdomskriminalitet i Laholms kommun. Alla individer besitter någon form av förförståelse och detta innebär att vi inte enbart uppfattar verkligheten genom våra sinnen och dess intryck, utan det förutsätter att man har någon form av förkunskap om det fenomen man studerar eller tolkar. Förförståelsen tenderar att präglar vårt sätt att tolka och uppfatta verkligheten mer än vad vi tror och vi kan inte förstå något utan vår förförståelse. Individens tolknings- och uppfattningsförmåga har ett kausalt orsakssamband med socialisationen att göra, och detta betyder att vi redan som små barn integreras in i ett samhälle som lär oss att uppfatta verkligheten så att den stämmer överens med samhällets kultur (Thurén, 2007, s.58-60).

Vi kommer utifrån ”*Kvalitativa analyser*” från 2008 av Merete Watt Boolsen beskriva vår förförståelse i samband med den hermeneutiska cirkeln. Watt Boolsen beskriver målet med vetenskapen är att individer ska realisera sig själva och att vetenskapen är till för att tolka och förstå betydelsefulla fenomen i den kontext de förekommer. (Watt Boolsen, 2008, s 32) Problemet med vår förförståelse har varit att vi utvecklade en ny frågeställning relativt sent i processen av studien. Tidigare präglades vår förförståelse av ungdomskriminalitetens omfattning i Laholms kommun, men nu fokuserar vi på de risker som kan existera i samhället relativt oberoende på omfattningen av ungdomskriminalitet. Detta har medfört att när vi kom fram till vår aktuella frågeställning redan hade fått ta del av så pass mycket information och inte direkt hunnit reflektera över riskfaktorerna i ett tidigare stadium. Genom djupgående diskussioner med våra nyckelinformanter så har vi ändå kunnat se riskerna i dess kontext, utan att ha haft någon direkt förförståelse innan. Merete Watt Boolsen menar att forskarens roll är att förhålla sig till sina informationsgivares svar och tolkningar, samtidigt som forskaren utför undersökningar där informanternas egna tolkningar blir kommande vetenskap. (Watt Boolsen, 2008, s.32) I studien har vi försökt att utforma intervjufrågorna på ett objektivt sätt, där informanten får möjlighet att besvara frågorna oberoende av vår subjektiva förförståelse. Samhällssynen ska vara pluralistisk, vilket betyder att plats för flera olika tolkningar ska finnas men att tolkningarna samtidigt skall ses som en del av den helhetliga studien. Vår studie har öppnat upp för flera olika tolkningar, vilket bevisas genom att vi har haft möjlighet att byta frågeställning och ändå kunnat besvara den.

I kunskapsprinciperna ingår det att varje enskild individ är unik och själva ansvarar för sin existens och handlingar. Den hermeneutiska cirkeln går ut på att man ska förstå och tolka de enskilda individerna och dess delelement såsom individuella erfarenheter, trosuppfattning, språk etc. för att åstadkomma en fullständig kunskap. Den hermeneutiska människosynen bygger på att man ska förstå respondenten och att detta är avsikten med undersökningen (Boolsen, 2008, s.32) Vi anser att vi har uppnått en fullständig kunskap eftersom vi har utfört intervjuer med både nyckelpersoner och ungdomar. Vi har tolkat varje intervju på ett enskilt sätt, men alla intervjuerna tillsammans har skapat en fullständig kunskap om vilka risker Laholms kommun löper för ungdomskriminalitet.

4.4 Urval

Vi har intervjuat sex nyckelpersoner från Laholms kommun som arbetar som nätverksledare, ungdomsrehabiliterare, ungdomssamordnare och polis. Vi anser att vårt empiriska material kan grundas på den detaljerade informationen vi får ut av intervjuerna samt att vårt urval av

informeranter är tillräckligt för att kunna ge oss den information vi behöver. Tack vare nyckelpersonernas olika utbildning, arbete och erfarenheter kring kriminalitet och ungdomar gör det dem till ett relevant urval. Den typ av urval när det gäller våra nyckelinformeranter kallas för snöbollsurval, vilken Denscombe beskriver ha en snöbollseffekt som innebär att en person hänvisar till en annan person i en process genom urvalet bestäms. (Denscombe, 2006, s. 24) Mer exakt hur snöbollsurvalet utvecklades i vår studie beskrivs närmare i nästa delkapitel; 4.5 tillvägagångssätt. Intervjuer har varit genomförbara när det gäller tid och rum, trots att dess geografiska placering är i Laholms kommun så har vi ändå haft möjlighet att ta oss dit och utföra intervjuerna. De sex ungdomar som vi har intervjuat är killar och tjejer mellan 15-20 år är bosatta i Laholms kommun och går eller har gått i någon av kommunens skolor. Urvalet kring dessa har gått till på två olika sätt. Rektorn på Osbecksgymnasiet hjälpte oss att välja ut tre ungdomar och detta kalla Denscombe för stratifierat urval, vilket innebär ett urval där varje individ i den totala massan har samma möjlighet att bli utvald till studien. Typiskt för detta är en princip om slumpmässighet där begränsning till vissa ramar i urvalsprocessen är bakomliggande. I vårt fall var ramarna gymnasieskolan då vi var ute efter en viss ålder på ungdomarna och dessa blev slumpmässigt utvalda av rektorn. (Denscombe, 2008, s. 20) De resterande tre ungdomarna valdes ut av det som Denscombe kallar subjektivt urval. Denna typ av urval beskrivs som att urvalet ”handplockas” för undersökningen och då forskaren redan besitter en viss kännedom om de individer som ska undersökas. Vidare menar Denscombe att forskaren medvetet väljer ut vissa individer eftersom de med sannolikhet kan ge värdefull empirisk data. (Denscombe, 2008, s. 23) Vi valde ut dessa informanter av personlig anknytning eftersom vi visste att de var i den åldern som vi sökte och som vi inte kunde få tag i på annat sätt.

4.5 Tillvägagångssätt

Vi kom i kontakt med nyckelpersonerna genom att vi först kontaktade Laholms kommuns socialchef Björn Jingblad som hänvisade oss till personer inom kommunen som arbetar med ungdomar på olika sätt och som ofta kommer i kontakt med kriminella ungdomar. Vi hänvisades till Resurscentrum i Laholm där bland annat familjerådgivning finns och där ett nätverkslag arbetar. Vi fick möjlighet att intervjua Ingegerd Andrén och Karl Englund som är två av tre anställda som arbetar som nätverksledare. Vidare kom vi även i kontakt med Micael Eliasson och Susanne Larsson som arbetar som ungdomsrehabiliterare i Laholm. Dessa fyra nyckelpersoner intervjuades två och två och gav oss nödvändig information om både sina egna och andra verksamheter i kommunen som finns till för att framförallt arbeta med

ungdomar då det förekommer problem kring dem. Det kan exempelvis handla om stöld, snatteri och vid användning av alkohol och narkotika. För att få en tydligare bild av det förebyggande arbetet mot ungdomsbrottslighet intervjuade vi Katharina von Sydow som arbetar som polis och är ansvarig för brottsförebyggande verksamheten NPO i Laholm. Vi intervjuade även Sofia Larsson som arbetar som ungdomssamordnare. Genom henne fick vi en lite klarare helhetssyn över ungdomars situation i kommunen. Genom egna kontakter med ungdomar från Laholm och med hjälp av en av Osbecksgymnasiets rektorer Bert Karlsson utförde vi intervjuer med sex ungdomar mellan 15 och 20 år. Vid dessa intervjuer pratade vi om ungdomarnas situation kring skola, sommarjobb/extrajobb och fritid, vilket även blev övergripande teman i intervjuguiden för ungdomarna.

Vid planering och utformandet av våra frågor så använde vi oss av den semistrukturerade intervjuformen. Detta innebär att vi hade med oss en intervjuguide med frågor om ämnet kriminalitet, som riktade sig till informanten och dennes arbete inom den verksamhet som berördes. Vår intervjuguiden var utformad tematiskt både vid intervjuerna med nyckelpersonerna och ungdomarna. Exempel på teman rörande nyckelintervjuerna var det praktiska arbetet, ungdomar, juridiska samtyckesfrågor vid olika typer av ärenden, lagar, samarbete verksamheter emellan. Det som är karakteristiskt för den semistrukturerade intervjuformen är att intervjuaren är medveten om att vara flexibel och anpassbar vid utförandet av intervjuer, och att frågorna och ämnen inte alltid behandlas i den ordning man från början har tänkt sig. Att låta informanten själv utveckla sina tankar och idéer samt att tala mer detaljerat om det ämnet som intervjuaren undersöker. Svaren är öppna och man fokuserar på informanten som utvecklar sina synvinklar. I samband med semistrukturerade intervjuer sker ofta personliga intervjuer, som innebär en interaktion mellan informanten och en forskare. Denna typ av intervju är relativt enkel att anordna och det krävs bara två individer när man utför den. En annan positiv aspekt med denna typ av personliga intervjuer är att det endast är en källa åt gången som talar, vilket gör det lätt för forskaren att lokalisera svaret och anknyta detta till vissa bestämda individer. En annan fördel är att en sådan intervju är lätt att kontrollera eftersom forskaren bara har en person att fokusera på och ledsaga. Samt att forskaren endast behöver sätta sig in i och utforska ens persons idéer. (Denscombe, 2006, s.135-136) När vi utförde intervjuerna använde vi oss av ljudupptagning för att på så vis få med allt som intervjupersonerna hade att säga. Detta var något som vi fick tillåtelse till, både av nyckelinformanterna och ungdomarna.

Efter att vi hade utfört intervjuerna med ungdomarna och med personerna på de olika verksamheterna skrev vi ut vad de sagt ordagrant för att på så vis lättare kunna analysera informationen. Vi har bifogat intervjun med polisen Katharina von Sydow som bilaga 1 för att ge exempel på vad en av våra intervjuer har resulterat i.

4.6 Etik

Utifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer har vi haft fyra etiska krav i åtanke när vi har utfört vår forskning. Det första kravet är informationskravet vilket innebär att forskaren ska informera informanterna om projektet och vilka villkoren är. Forskaren ska även informera att deltagandet är frivilligt och kan avbrytas om informanten så önskar. (<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>) Innan varje intervju har vi informerat de som har deltagit i studien om vårt huvudsakliga syfte och att det har varit helt tillåtet att säga till om det förekommer frågor som inte vill besvaras. Den andra principen är samtyckeskravet som innebär att forskaren måste ha informanternas samtycke eller vårdnadshavares om personerna är under 15 år. (<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>) Genom att vi har kontaktat och tillfrågat de blivande informanterna via e-mail eller telefon har vi på det viset fått ett automatiskt samtycke då de har tackat ja. Även ungdomarna som valdes ut av rektorn valde att frivilligt medverka och inget samtycke från vårdnadshavare krävdes då alla ungdomarna var över 15 år. Den tredje principen är konfidentialitetskravet innebär att alla som på något sätt arbetar med ett forskningsprojekt och som använder sig av etiskt känsliga uppgifter om enskilda individer, identifierbara personer bör skriva en förbindelse om sekretess beträffande känsliga uppgifter. (<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>) Vi har inte skrivit på någon slags förbindelse, dock har vi varit noggranna med att understryka för de unga informanterna att de är anonyma i studien. Vi har valt att hålla ungdomarna anonyma i studien då vi har ställt frågor som berör deras privatliv så som relationer inom familj och umgängeskrets. Våra nyckelpersoner har inte angivit att de har velat vara anonyma då intervjuerna har baserats på deras arbete kring ungdomskriminalitet snarare än på privata förankrade aspekter. Den sista principen berör nyttjandekravet som innebär att uppgifter om enskilda som framkommit i forskningen inte får användas eller lånas ut för kommersiellt bruk eller icke-vetenskapliga syften. (<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>) Detta är en princip som vi har i åtanke men det är svårt att garantera att då den exempelvis skulle kunna vara tillgänglig för allmänheten på ett bibliotek inte används i annat än vetenskapligt syfte.

Anledningen till att vi har valt att inte göra Laholms kommun anonym är för att vi i denna studie lyfter fram eventuella risker som kan finnas. Vi tror inte att det kommer medföra några

negativa etiska konsekvenser för våra nyckelinformanter då de har visat sitt samtycke till att ha med sina namn i studien.

4.7 Tillförlitlighet

Vi anser att vår studie är tillförlitlig när det gäller beskrivning av de risker som föreligger när det gäller ungdomskriminaliteten i Laholms kommun. Reliabiliteten styrks av kvalitén hos de empiriska data vi fått genom våra intervjuer. Informanterna besitter genom sina positioner ingående kunskaper om ungdomskriminaliteten i Laholm. Validiteten är god eftersom vi har mätt relevanta förhållanden för uppsatsens syfte och frågeställning. Vi vill dock påpeka att även andra yrkesgrupper har kunskap om förhållanden som varit relevanta att belysa när det gäller risker för kriminalitet. Det gäller främst personalen inom barn- och ungdomspsykiatri, barnavårdscentraler, barnomsorgen, förskolan och skolan. Våra informanter har dock god inblick även inom dessa områden. De har även en tydligare roll när det gäller de direkta interventionerna mot kriminalitet.

Vi operationaliserade intervjuguiden tematiskt för att kunna vara lyhörda för intervjupersonernas åsikter och belysa frågeställningen. Frågeställning har kunnat besvaras på ett bra sätt, tack vare att våra teman i intervjuguiderna har varit så pass breda.

Tillförlitligheten skulle kunna ifrågasättas då framförallt ungdomarna är lättpåverkade och kan ha påverkats av den s.k. intervjuareffekten. Den innebär att informanten påverkas av forskaren och anpassar svaren efter vad hon tror att denne förväntar sig. I vårt fall kan ålderskillnaden och kön ha spelat in. Ungdomar vet vad ”vuxenvärlden” vill hör och unga män kan ha påverkats av att vi är kvinnor och på så vis anpassar sina svar efter det.

Vi har använt oss av grundad teori som styrkt vårt val av kvalitativa metod. Vi har både använt oss av induktion och deduktion. Induktion eftersom våra insamlade data har blivit en slags utgångspunkt när vi har formulerat våra val av teorier. Deduktion då vi i ett tidigt stadium i forskningsprocessen visste att vissa teorier lämpade sig för ungdomskriminalitet. Vår hypotes att Laholms kommun har en relativt hög ungdomskriminalitet visade sig delvis stämma med den lokala statistik som polisen gav oss. Brottsligheten var hög men med ett fåtal misstänkta ungdomar. På sätt och vis motbevisades dock vår hypotes av ungdomarna som inte märkt av kriminaliteten i den omfattning som vi förväntat oss.

4.8 Positivt och negativt med metodval

Som vi nämnde ovan har vi fått ta del djupgående och kunskapsbaserad information utifrån våra nyckelinformanter. Detta ser vi som en fördel för vår studie. Två av intervjuerna med

nyckelpersonerna utfördes parvis, vilket på ett vis skulle kunna ses som negativt då de möjligen kan känna sig begränsade i sina svar då de intervjuas med en kollega. Detta tror inte vi var en nackdel i vår studie då det visade sig att de gav oss mycket utförliga svar och de hade chans diskutera tankar och idéer samt att det gav dem möjlighet att fundera en stund på svaren med den andre talade.

Nackdelar med kvalitativ metod i detta sammanhang när vi undersöker hur de unga uppfattar Laholm kan vara att vi inte kan ta del av en hel populations åsikter och tankar kring staden och får på så vis inte en fullständig helhetsbild. Det är nästintill omöjligt att utföra djupintervjuer med en hel population, i ett sådant fall hade det möjligen lämpat sig bättre att utföra kvantitativa enkätundersökningar.

5 Presentation av material

Nedan följer sammanfattningar av intervjuerna vi har gjort med nätverksledare, polis, ungdomssamordnare, ungdomsrehabiliterare och ungdomar från Laholms kommun.

5.1 Polisen

Katharina von Sydow arbetar som polis i Laholms kommun, hon har även ansvaret för polisens brottsförebyggande verksamhet. Genom en intervju med Katharina har vi fått ta del av hur det förebyggande arbetet fungerar praktiskt och hennes egna tankar kring ungdomar och kriminalitet.

En del av Laholms kommuns vision är att alla barn och ungdomar ska ha det bra i Laholm. Katharina menar att en bit på vägen till denna vision är att minska eller helst helt få bort ungdomars alkoholkonsumtion. Det finns flera sätt att göra detta på men Katharina lägger stor vikt vid hur viktigt det är att få föräldrar att förstå att vad som kan hända deras ungdomar när de dricker alkohol. För att uppmärksamma föräldrar och få dem att förstå vikten av att inte köpa ut alkohol till sina ungdomar samarbetar polisen med skolan för att få ut information. Vid möten med skolpersonal och föräldrar diskuteras gränser och vad man som förälder ska och inte ska tolerera. Enligt Katharina är det lättare att sätta gränser för sina ungdomar om föräldrarna pratar ihop sig och utbyter erfarenheter. Hon understryker hur viktigt det är att föräldrarna blir mer medvetna:

”Föräldrar behöver inte bidra med alkohol till sina barn, dom fixar det i alla fall men fixar föräldrarna det också så dricker dom både oftare och mer och det visar ny forskning och det ha forskningen visat i flera år.”

Polisen arbetar även med ryggsäckskontroller utifrån en arbetsmodell som heter Kronobergsmodellen. Vid bland annat storhelger då ungdomar ofta är ute och festar utför polisen ryggsäckskontroller och om en ungdom under 18 år blir tagen med alkohol skrivs en anmälan på att någon har köpt ut till ungdomen. En tid efter kallas både ungdomen och föräldrar till vittnesför hos polisen. På detta vis kan personen som köpt ut spåras samtidigt som föräldrarna blir medvetna om att deras barn dricker alkohol. Katharina menar att anledningen till att mycket av arbetet går ut på att förändra ungdomars alkoholvanor är att alkohol ligger till grund för mycket av det negativa som ungdomar kan råka ut för. Hon syftar till statistik som visar att 80 % av alla gärningsmän och brottsoffer totalt är påverkade av alkohol vid misshandelsbrott. Vidare är det inte många som testar droger och inte är

påverkade av alkohol. Katharina anser alltså att genom att man förändrar ungdomars alkoholvanor så minskas risken att ungdomarna blir inblandade i allvarliga typer av brott.

Vi fick ta del av statistik som berör antalet misstänkta personer under 18 år i Laholms kommun. Statistiken sträcker sig från 2007 till 2009. År 2007 var antalet misstänkta personer under 18 år 56 stycken varav de anmälda brotten var 100 stycken. År 2008 var antalet misstänkta 57 stycken, antalet anmälda brott var 151 stycken. År 2009 var 43 ungdomar misstänkta för någon av de 147 anmälda brotten. Det ska även tilläggas att det totala antalet ungdomar i Laholms kommun mellan 13 och 18 år är 1844 stycken.

Enligt Katharina är de vanligaste brottstyperna bland ungdomar i Laholms kommun misshandelsbrott, stöldbrott, ofredande, olaga hot och skadegörelse. Vanligtvis börjar ungdomar i relativt unga år med mindre allvarliga brott så som att exempelvis klottra för att sedan allt eftersom ägna sig åt allt grövre brott. Undersökningar visar att unga män mellan 18 och 25 år som är dömda till fängelse återupprepar sitt brott med en väldigt stor majoritet och detta visar hur viktigt polisens förebyggande arbete kring unga och kriminalitet är.

Katharina har en teori om varför vissa ungdomar blir kriminella och andra inte. Under sina 22 år som polis har hon upptäckt att det som ofta kännetecknar ungdomen är sökandet efter bekräftelse och att någon form av utanförskap ofta är vanligt. Hon menar att många påpekar att invandrare ofta är kriminella men att de som hävdar detta inte vet att de som begår brott har ett utanförskap. Enligt Katharina är en av anledningarna till att invandrare är högt representerade i brottstatistiken är att de inte har samma förutsättningar som de med svensk bakgrund. Invandrare har inte samma sociala nätverk eller möjligheter till arbete. Hon menar att det alltid finns en förklaring till varför människor begår brott. Vidare talar hon om varför ungdomar stjälar och begår andra stöldbrott och menar att det är viktigt med saker och prylar i yngre tonåren och har de inte pengar till detta blir stöld ett alternativ.

5.2 Nätverkslaget

Vi fick möjlighet att intervjua Ingegerd Andrén och Karl Englund som är två av tre anställda som arbetar som nätverksledare. Vi valde att genomföra dessa intervjuer för att nätverksmöten är en av de insatser som Laholms kommun har att erbjuda vid ungdomskriminalitet och förebyggande arbete mot detta. Genom intervjun fick vi mycket information om hur verksamheten fungerar rent praktiskt, detta finns att läsa om i bakgrunden.

Förutom bakgrundsinformation om verksamheten fick vi ut att nätverksledarnas arbete berörs av väldigt många olika typer av problem. Det kan bland annat handla om ungdomar som har problem med skolan, unga som lider av någon slags psykisk ohälsa, har missbruksproblem, eller har kommit in på den kriminella banan. Nätverksledarna kan även vara med då det handlar om konflikter inom familjen. I vissa fall kan det handla om ungdomar som har någon typ av problem som berör många olika insatser, detta kan göra ungdomen i fråga förvirrad och det kan vara oklart vart denne ska vända sig. Genom nätverksmöten kan ungdomen få en tydligare bild över vilka personer som är involverade i fallet.

Meningen med nätverksmöten är inte att nätverksledarna ska komma med förslag på förbättringar eller vara speciellt delaktiga i diskussioner, detta är upp till deltagarna. Nätverksledarnas främsta uppgift är att vid förmöten med den unge i fråga komma fram till en tydlig frågeställning så att man vet vad som ska diskuteras på följande nätverksmöte med familj och släkt. På nätverksmötet ska nätverksledarna verka för att gruppen håller sig till frågeställningen och att alla ska få sin röst hörd. Nätverksledarna ska även förhålla sig så neutrala som möjligt och se till att personen som problemet gäller får sina intressen tillgodosedda. Oavsett vad problemet innebär så ligger den största möjligheten att lösa problemet på långsikt i den unges privata nätverk. Detta innebär att det är familjen som alltid finns runt omkring klienten som har störst chans att lösa problem eftersom nätverksledarna inte alltid kan finnas tillgängliga.

5.3 Ungdomssamordnare

Som ungdomssamordnare arbetar Sofia Larsson för ett ökat ungdomsinflytande och för att ungdomar ska ha en bra fritid. Att tillsammans med fritidsledare i kommunen arbeta för att hitta bra fritidsaktiviteter åt ungdomarna beskriver hon som en relativt viktig förebyggande faktor för att hålla ungdomar borta från kriminalitet. Förutom att aktivera ungdomarna på fritiden anser Sofia att ett sätt att hålla dem borta från kriminalitet är att se till att alkoholdebuten inte sjunker längre ner i åldrarna. Hon menar att ju tidigare de testar alkohol ju tidigare blir de nyfikna på att testa droger och börjar begå brott.

19 augusti 2009 publicerade Hallandsposten en artikel där Sofia Larson menade att fanns en hård attityd bland ungdomarna i Laholm som gjorde att de inte längre hade lust att börja skolan igen kommande höst. Sofia Larsson ansåg att anledningarna till detta skulle kunna vara bristen på aktiviteter i Laholm. Detta var något som hon fick bekräftat av ungdomar under ett möte under sommaren. Under mötet fick ungdomarna komma med förslag på fritidsaktiviteter

så som en verkstad till mekande av mopeder, danskurser, tjej- och killgrupper samt en lokal som ungdomarna själva ville rusta upp. Flera av idéerna blev förverkligade redan samma sommar. Under intervjun med Sofia Larsson sa hon att attityden har förbättrats en aning men att det fortfarande är hård.

Enligt Sofia Larsson har Laholms kommun sedan sommaren 2009 gjort en satsning på att öka arbetstillfällena för ungdomar på sommaren. Inför sommaren 2010 har dock antalet arbetssökande ungdomar dubblats vilket gör att det fortfarande är många ungdomar som går sysslösa på sommarlovet.

I helhet vill Sofia vara med och bidra till en meningsfull tillvaro för ungdomarna. Hon anser att det då ungdomarna tycker att det känns meningslöst både hemma och på skolan finns en stor risk att de finner en meningsfull tillvaro i ett kriminellt gäng istället och detta vill hon genom sitt arbete förändra.

5.4 Ungdomsrehabiliterare

Vi har intervjuat Susanne Larsson och Mikael Eliasson som båda arbetar som ungdomsrehabiliterare i Laholms kommun. Vi valde att genomföra intervjuer med dem eftersom detta är en av de insatser som Laholms kommun har att erbjuda vid förebyggande arbete med ungdomskriminalitet och om ungdomar tenderar att hamna inom den kriminella banan.

Visionen kring deras arbete är att försöka minska kriminaliteten i Laholms kommun och att hjälpa ungdomarna från att hamna i ett kriminellt beteende genom att stoppa dem i tid innan ett kriminellt handlande har utvecklats. De vill även bli bättre på att samverka inom kommunen med andra myndigheter såsom polis, socialmyndighet, skola och andra ideella föreningar.

Vi fick förutom bakgrundsinformation om verksamheten ut att de flesta av de ärenden som kommer in till ungdomsrehabiliterarna är orosanmälningar som kommer från skolan eller polis och som går via socialförvaltningen. När ärendet kommer ungdomsrehabiliterarna till handa så är det ofta socialkontoret som har gjort en utredning om att ett barn eller familj behöver hjälp och stöd. Ungdomsrehabiliterarna behandlar ärenden som rör ungdomar i åldrarna 13-18 år, dock kan detta variera berättade Susanne och Mikael och de kan även arbeta med ungdomar som är över 20 år. Att gå till eller samarbeta med ungdomsrehabiliterarna är frivilligt för ungdomar och familjer. Det krävs inget samtycke av föräldrarna eller ungdomen men skulle de upptäcka att ett ärende är av den allvarligare arten

och någon av parterna skulle motsätta sig ett möte och ungdomsrehabiliterarna och de befarar att den unges hälsa kan skadas har de anmälningsskyldighet till myndigheten socialtjänsten.

Ungdomsrehabiliterarna har ett tankesätt om att familjen är ett helt system, som innebär att det inte bara är den enskilda individen som har det dåligt, utan att det är hela familjen som påverkas av ett problem och att det råder en obalans i familjesystemet. Några vanligt förekommande problem inom familjen är att föräldrarna lider av någon slags psykisk ohälsa eller missbruksproblem som barnet kan ta skada av. De problem som ungdomarna kan ha är ofta familjerelaterade problem såsom att barnet och föräldrarna har kommunikationsproblem eller inte kan upprätthålla en funktionell familjestruktur. Detta kan röra sig om att man inte har skapat rutiner som inte fungerar i praktiken. Det behöver inte bara vara familjerelaterade problem det rör sig om, utan det kan även vara problem i skolan. Det kan handla om att barnet inte varit tillräckligt mycket på lektionerna och har stora kunskapsluckor för att de inte har tillgodosett sig undervisning. Andra problem kan vara koncentrationssvårigheter på lektionerna, eller att barnet är utåtagerande och missnöjd med sin skolsituation och låter detta gå ut över lärare och klasskamrater. Mikael och Susanne menade att mycket frånvaro i skolan ofta kan vara relaterat till lite lätt ungdomskriminalitet och familjeproblem. Mikael ansåg att skolorna måste bli bättre på att kommunicera vid övergången från mellan- till högstadiet. Han menade att ungdomar med kriminella tendenser inte gynnas av att hamna i samma klass som likasinnade utan att det är här skolorna måste bli bättre på att utbyta information om eleverna. Ungdomsrehabiliterarna talade även om att det kan röra sig om kommunikationssvårigheter mellan familjen och skolan.

Ungdomsrehabiliterarna menar att de inte haft ett ärende med en ungdom som är direkt kriminell, men många av de fall som de behandlar har de kunnat skönja tendenser till att ungdomar håller på att skapa sig en kriminell identitet eller är på väg in i kriminaliteten. De menar att ungdomarna upplever ett slags utanförskap där man inte har lyckats hitta sin sociala kontext på ett vettigt sätt eller hur man umgås i kompiskretsar på ett förnuftigt vis. Genom detta utanförskap hittar ungdomarna likasinnade individer och de sponsrar varandra till att begå ovettiga handlingar menar Mikael. Mikael menar:

”att det här kriminella är lite häftigt och plötsligt är jag någon som jag inte varit innan. Och så blir jag ansedd som åtminstone något”.

Vid fall med ungdomar som berör kriminalitet kan de olika lösningarna variera en hel del och det är väldigt mångfaldigt. Ungdomsrehabiliterarna arbetar mycket efter den enskilde

individens eller familjens behov av stöd och Susanne betonar att det är viktigt att få en bra kontakt med klienten och att man sen utifrån det arbetar för att lösa problemen. Susanne säger även:

”...att det inte är jag som kan lösa deras problem, utan det måste de göra själva. Det jag kan göra är att vara med och ge lite tips och idéer och liksom pusha mer till ett fungerade familjeliv helt enkelt”.

Det är familjen som sätter upp sina egna mål och de måste själva komma på vad det är de vill förändra.

Om ungdomarna är 15 år och straffmyndiga kan de bli dömda till påverkansprogram, ungdomstjänst, vård eller samtal vilket är själva åtgärden till den kriminella handlingen. Vid denna typ av lösning arbetar ungdomsrehabiliterarna efter en slags manual och lagen. Andra lösningar som berör familjeproblem kan vara att skaffa en egen lägenhet till ungdomen i fråga för att komma ifrån familjen för att kunna börja ta ansvar för sig själv. Det kan även röra sig om att hjälpa familjen att skapa fungerade regler i hemmet, öka kommunikationen och stärka föräldrarna i deras föräldraroll. Ungdomsrehabiliterarnas arbete handlar om att bryta negativa mönster och uppmuntra familjen eller ungdomen till att testa nya saker.

De olika lösningarna följs automatiskt upp eftersom ungdomsrehabiliterarna ofta träffar familjen eller den unge igen efter ett möte för att diskutera hur det har gått sedan förändringen började

5.5 Ungdomar

Vi har haft möjlighet att intervjua sammanlagt sex ungdomar som kommer från Laholm och som går på högstadiet på Lagaholmsskolan och Osbecksgymnasiet. Vi har även intervjuat en ungdom som gick ut Osbecksgymnasiet 2009. Bland annat har vi diskuterat ungdomars fritid och fritidsintressen och vilka möjligheter det finns i Laholms kommun. Tre av sex visade sig ha stort intresse för musik och sång, fotboll, ridning och datorspel var andra aktiviteter som ungdomarna gärna ägnade sig åt. Fyra av sex ungdomar menade att det inte finns tillräckligt med aktiviteter. De två som var nöjda med utbudet tyckte ändå att det hade varit kul med större möjligheter att utveckla sin kreativitet genom musik och dans. Annat som ungdomarna skulle vilja ha i Laholm var bland annat bowlinghall, fler caféer och uteserveringar på sommaren. De flesta av ungdomarna menar att om det hade funnit mer att hitta på så hade det funnits möjlighet att det blir bättre sammanhållning mellan dem.

Ingen av dem verkade ha någon större koll på fritidsgårdarna som finns i Laholm och vad de har att erbjuda men de menade att de inte har ett intresse eller ett behov av att gå dit även om de hade fått mer information om fritidsgårdarna. En av tjejerna, som gick ut Osbecksgymnasiet 2009 menade att när hon efter att skolan var slut helst bara ville ta bussen hem till Mellbystrand. Hon menade att rent praktiskt så hade det varit bra med en fritidsgård i Mellbystrand också men att hon nog aldrig skulle gått dit. Hon förklarade att hon inte hade intresse för det och då hennes vänner inte heller hade intresse av det så kändes det aldrig aktuellt.

Större delen av ungdomarna visade sig ha sommarjobb men vissa av dem hade gärna arbetat med något annat men i brist på andra jobb får de nöja sig med det de har. De som inte hade något direkt sommarjobb var relativt nöjda med det, de menade att de då får ha sommarlov på riktigt. Några av de som inte har sommarjobb visade sig ha möjlighet att tjäna pengar genom att jobba hemma för föräldrarna. Många av deras vänner visade sig lösa bristen på sommarjobb på likande sätt. Både de som har sommarjobb och de som inte har det och oavsett om de är nöjda med sin situation uttryckte att det är svårt att få jobb som ung i Laholms kommun.

När vi bad ungdomarna beskriva vad de tycker och tänker om Laholm var dom alla ganska överens. De beskrev staden Laholm som en liten stad där alla kanske inte direkt känner alla, men där man märker att det finns ett begränsat antal invånare. Vissa av ungdomarna menade att Laholms känns som en liten håla och om man vill ha kul och festa så söker man sig bort från Laholm en aning, framförallt till Halmstad och Båstad. En av tjejerna uttryckte sig som så att:

”Ska man hitta på något kul så har man inte Laholm i tanken. Visst kan man gå på bio i Laholm, men efter att filmen är slut finns det inte mycket mer att göra. I Halmstad finns det oftast mer att hitta på efteråt.”

De flesta av ungdomarna menar att de hör en hel del om vilka som är kriminella och vad de gör, men det är inget som det själva direkt märker något av. De vet inte riktigt vad som är sant och vad som är rykten.

I nästa kapitel kommer vi analysera det material vi fått från intervjuer och statistik och koppla samman detta med lämpliga sociologiska teorier.

6 Sociologisk analys och tolkning

Efter att ha sammanställt de insatser som Laholms kommun har att erbjuda i bakgrundskapitlet, och i presentation av material samt de intervjuer vi har gjort så finner vi vissa likheter mellan svaren. Dessa kan tala om vilka eventuella risker som kan förekomma i kommunen och hur man minskar den sociala exkluderingen av vissa ungdomar.

Bauman beskriver det postindustriella samhället som ett konsumtionssamhälle—(Bauman, 1999) och vi väljer att betrakta Laholms kommun ur det perspektivet. Exponeringen av lättillgängliga varor i konsumtionssamhället ökar dramatiskt antalet potentiella brottstillfällen. Det är dock inte detta förhållande som vi valt att uppmärksamma. Vi riktar istället denna mot de samhällsliga förhållanden som bidrar till ungdomars individuella benägenhet att begå brott. Tillgången till arbete blir därmed något centralt i vår analys.

I intervjun med ungdomssamordnaren Sofia Larsson framkom det att Laholms kommun har gjort en ökad satsning på sommarjobb bland ungdomar, men att antalet sökande till dessa arbeten har fördubblats och att fortfarande ungdomsarbetslösheten ett faktum. Vi tror att en samhällslig orsak som kan bidra till ungdomskriminalitet är den lågkonjunktur som råder, och som troligtvis minskar kommunens chanser att finna sommarjobb till de ungdomar som ansöker. Detta tror vi kan medföra att de arbetslösa ungdomarna automatiskt inte kan konsumera i samma grad som ungdomar med sommarjobb, vilket kan leda till ökad social differentiering. Lågkonjunkturen skulle också kunna medföra att ungdomarnas föräldrar inte kan bidra med ekonomiskt medel i samma utsträckning som tidigare, ekonomiska medel utöver det som föräldrar enligt lag (Föräldrabalken 7 kap. Om underhållsskyldighet § 1) är skyldiga att stå för. Då ungdomarna varken kan få pengar genom sommarjobb eller sina föräldrar så tror vi detta kan medföra en ökad risk till att ungdomar begår kriminella handlingar. Bauman menar att ett samhälle är ett konsumtionssamhälle när det formar sina medlemmar utefter olika normer och därefter erbjuder ett behov av att vilja agera rollen som konsument. Detta behov engagerar individerna i ett konsumtionssamhälle och gynnar medlemmarna främst i egenskap av konsument. (Bauman, 1999) Bristen på ekonomiskt kapital gör att ungdomarna inte kan leva upp till rollen som konsument vilket leder till att de automatiskt blir klassificerade som det Bauman kallar odugliga konsument. Då konsumtionssamhället enligt Bauman främst gynnar konsumenterna hamnar de ungdomar som saknar ekonomiskt kapital utanför samhällets normer. (Bauman, 1999) Vi tror att en

utväg från att betraktas som en oduglig konsument kan vara att begå stöldbrott, vilket enligt polisen Katharina von Sydow är ett av de vanligaste brotten bland ungdomar i Laholm. Det ska tilläggas att de flesta av ungdomarna som vi intervjuade visade sig ha sommarjobb, men de hade däremot gärna velat jobba med något annat och uttryckte att det är svårt att både få och byta sommarjobb. De som inte hade något sommarjobb var ganska nöjda med situationen eftersom de ändå har möjlighet att jobba med hushållssysslor. Ungdomarna berättade även att deras vänner antingen har sommarjobb eller har möjlighet att jobba för föräldrarna. Dock visade det sig att samtliga tyckte att det var svårt att få tag på sommarjobb. Även om ungdomarna var relativt nöjda med sin situation så tyder ungdomssamordnaren Sofia Larssons intervju på att ungdomsarbetslösheten i Laholms kommun är ett stort problem trots de insatser som gjorts. Då vi endast har intervjuat sex av 1844 ungdomar i Laholms kommun kan vi inte generalisera och påstå att alla ungdomar skulle vara nöjda. Detta gör att vi trots ungdomarnas nöjsamhet anser att arbetslösheten bland ungdomar är ett problem som skulle kunna öka till ökad ungdomskriminalitet.

Kriminologprofessorn Jerzy Sarnecki talar om ett tydligt samband mellan användandet av alkohol och narkotika och att vara arbetslös, där han menar att arbetslöshet innebär mycket fritid och att det eventuellt leder till avsaknad av rationella mål. (Sarnecki, 1981) Överkonsumtion av alkohol och narkotika kan leda till att missbrukarna börjar umgås med andra liknande avvikande individer. Våra nyckelinformanter understryker hur viktigt det är att se till så att detta inte sker, genom att försöka stoppa spridningen av alkohol och narkotika, vilket man arbetar med genom bland annat ryggsäckskontroller. Detta eftersom de anser att det är en stor bidragande riskfaktor till den ungdomskriminalitet som finns i Laholms kommun.

Bourdieu talar om det sociala rummet och menar att agenterna i det är fördelade i rummet beroende på vilket ekonomiskt och kulturellt kapital de besitter. Detta ger upphov till att individerna hamnar på olika långt avstånd från varandra och tenderar att samspela och interagera med de som besitter ungefär samma mängd av de två kapitalarterna. (Bourdieu, 2004) Laholms kommun är ett socialt rum för de individer som bor och vistas där. Enligt Bourdieu är agenterna fördelade i det sociala rummet beroende på vilket ekonomiskt och kulturellt kapital de innehar. Detta tror vi spelar en roll för hur individerna kan anses vara uppdelade i Laholm. Enligt vår intervju med ungdomsrehabiliterarna Micael Eliasson och Susanne Larsson så tror de att individer som saknar en social identitet söker sig till andra liknande personer och tenderar att genom detta kunna finna sig en plats i det sociala rummet.

Detta möjligen på grund av att individerna känner en social exkludering och kan relatera till varandras situation genom liknande erfarenheter och åsikter. Risken finns att de ungdomar som inte har funnit sin sociala identitet, tenderar att falla in i en grupp med liknande kulturellt kapital eftersom att det är där de finner bekräftelse på att de kan passa in. Det ekonomiska kapitalet tror vi inte spelar någon större roll när det kommer till ungdomskriminalitet så som drogmissbruk, dock är det möjligt att de med lågt ekonomiskt kapital tenderar att begå större andel stöldbrott. Bourdieu menar att det ekonomiska och kulturella kapitalet kan anses vara två differentieringsprinciper, som avgör om de olika agenterna i det sociala rummet har lite eller mycket gemensamt och befinner sig antingen långt eller nära ifrån varandra. (Bourdieu, 2004) Vi tror att kriminella ungdomar och andra unga som inte begår kriminella handlingar besitter olika mycket kulturella kapital. Vi tror att det kulturella kapitalet mellan unga lagbrytare och de som inte begår brott ser helt olika ut. De avvikande ungdomar som begår brott anser vi i enlighet med Sarnecki, att de umgås i kretsar där solidariteten och normerna inte stämmer överens med de som finns i det övriga normativa sociala rummet. Kriminella ungdomar kanske finner det rationellt att handla på ett icke kulturellt sätt som inte alls stämmer överens med ungdomars rationella syn som inte begår brott. Icke kriminella unga och unga som begår brott skulle vi vilja påstå befinner sig långt ifrån varandra i det sociala rummet eftersom deras kulturella kapital ser så olika ut.

Bourdieu talar även om det sociala avstånd som finns i det sociala rummet som tyder på att de olika agenterna befinner sig på olika nivåer i ett samhälle. Han menar att de individer som befinner sig högt upp i rummet inte kommer att trivas så bra med de agenter som befinner sig längre ner. Orsaker till detta skulle kunna vara att det inte finns en större chans att de skulle mötas i ett passande sammanhang och om de väl skulle träffas och interagera så är det inte säkert att de skulle trivas ihop eller förstå varandra. Bourdieu menar även att det är mer naturligt att individer från samma position i det sociala rummet kommer varandra närmare och detta är ofta genom gemensamma intressen, egenskaper eller liknande. (Bourdieu, 2004) Kriminella ungdomar möter andra ungdomar som inte begår brott i skolan där de mer eller mindre kanske tvingas till att umgås. Självklart är valfriheten att inte umgås större på raster och dylikt, men i detta fall syftar vi på lektioner. Det behöver inte betyda att de kommer att umgås på fritiden eller att trivas ihop. Om man ser till ungdomars fritid så har de större chans att välja vilka de vill integrera med och då tror vi att man utifrån Bourdieus teori kan förstå detta. Det är ju mer rimligt att kriminella ungdomar kommer att förstå varandra och ha mer gemensamma intressen än de som inte begår brottsliga handlingar. Vi tror att det handlar om

hur man ser på det rationellt och vad ungdomarna anser vara normativt och inte. Under intervjun med ungdomsrehabiliterarna menade Micael Eliasson att för att tidigt undvika att ungdomar med tendenser till att begå kriminella handlingar hamnar i samma umgängeskrets som likasinnade kan man göra detta genom att undvika att de placeras i samma klass, exempelvis vid förflyttningen från mellan- till högstadiet. Micael Eliasson menar att skolorna behöver bli bättre på att samarbeta kring just detta. Kommer eleverna med sina närmaste vänner och med de som de önskar finns risken att kriminella unga hamnar med andra kriminella.

Våra informanter betonar hur viktigt det är att ungdomar har vettiga aktiviteter utanför skolan. Många av nyckelinformanterna har talat om att brist på att ha något att göra på fritiden och att detta kan leda till att ungdomar begår kriminella handlingar. Oavsett om det gäller sommar-/extrajobb eller fritidsaktiviteter tror vi att det är en viktig faktor för att ungdomarna ska känna att de har en meningsfull tillvaro och att de på det viset finner sin plats i samhället. Vi ser ett samband mellan detta och Durkheims tankar kring organiska samhällen och vilka konsekvenser den organiska solidariteten kan medföra för individen. En av de aspekter som kännetecknar organisk solidaritet är att individerna specialiserar sig på något specifikt istället för att arbeta på ett mer kollektivt sätt som i de tidigare mekaniska samhällena. Problemet ligger i att hitta något specifikt att ägna sin tid åt, annars finns risken att individerna drabbas av det Durkheim kallar anomi. Anomi innebär att individerna inte vet vad som förväntas av dem då de kollektiva tankarna och idéerna i det organiska samhället är väldigt få och relativt svaga. Detta gör att individerna har svårt att hitta någon fast punkt i samhället och mest driver runt. (Durkheim, 1984) Vi tror att de ungdomar som inte har något meningsfullt att göra efter skoltid har tendenser att vara drabbade av anomi. Då de möjligen inte känner att de har någon fast meningsfull punkt i livet kanske detta kan göra att de begår kriminella handlingar. Vid saknaden av fritidsaktiviteter efter skoltid tror vi att anomi kan ha ett samband med ökad social exkludering. Om de unga inte finner någon meningsfull punkt och mest driver runt efter skoltid så tror vi att det kan finnas en ökad risk för just exkludering. Detta gör ungdomssamordnaren Sofia Larssons arbete väldigt viktigt då hon hjälper ungdomarna i Laholms kommun att få sina röster hörda och att de får vara med och känna att de har möjlighet att påverka det som är viktig för deras personliga utveckling.

Ur intervjuerna med ungdomarna fick vi ut att de är medvetna om att kommunen har flera fritidsgårdar men att det inte finns något intresse av att besöka dem. Istället visade det sig att de hellre att spendera tid med vännerna antingen hemma hos varandra eller lämnar Laholms

kommun för att istället åka till Halmstad eller Båstad. Detta stödjer till viss del Sarneckis teori om föräldrar på senare tid förlorar kontrollen och uppsikten över sina ungdomar då de har möjlighet att mobilisera sig bort från hemmen. (Sarnecki, 1981) Dock visade det sig att ungdomarna som vi intervjuade inte hade några problem med att spendera tid hemma även om de gärna åker iväg och spenderar sin fritid utanför kommunen.

Många av våra nyckelinformanter betonade hur viktigt det är att försöka få stopp på spridningen av alkohol och narkotikapreparat när det gäller ungdomar, eftersom de anser att det är en stor bidragande riskfaktor till den ungdomskriminalitet som finns i Laholms kommun. Polisen arbetar mycket med att sprida information till ungas vårdnadshavare om vad konsekvenserna kan bli då deras ungdomar förtär alkohol eller narkotika. Polisen arbetar även med att utföra ryggsäckskontroller enligt Kronobergsmodellen, som innebär att då ungdomar under 20 år ertappas med alkoholhaltiga drycker skrivs en anmälan på dem.

En del av verksamheterna som vi har varit i kontakt med och intervjuat har som utgångspunkt i sitt arbete att på olika sätt involvera ungdomens familj i problemen och tillsammans skapa lösningar och vägar ur detta. Det tror vi är en viktig faktor eftersom det är viktigt att inte bara lösa problem med en enskild individ, utan att verkligen gå till botten med problemet och kunna ta hjälp med närstående runt omkring.

Vi lever idag i en organisk solidaritet där individualismen är ett faktum. Durkheim menar att ett kollektivt medvetande i en organisk solidaritet inte är lika starkt som i en mekanisk solidaritet. Vi tror att man för en bättre samverkan myndigheter emellan skulle gå tillbaka lite till det kollektiva medvetandet som en gång existerade i det mekaniska rummet. Det kollektiva medvetandet i en mekanisk solidaritet delas av samtliga medlemmar i ett samhälle och är mycket starkt i förhållande till en organisk solidaritet. (Durkheim, 1984) Vi menar främst att det kollektiva samarbetet ska ske mer på mikronivå, det vill säga bland familjer och andra närstående som involveras i problemet. Att ha en mer kollektiv samverkan på makronivå vet vi är svårt, eftersom det saknas ekonomiska resurser för detta. Att få familjer och andra närstående att gå ihop till en enhet och samverka tror vi skulle kunna minska ungdomskriminaliteten i Laholms kommun eftersom allt fler blir medvetna om de olika verksamheternas problematik vid ungdomar och kriminalitet. Detta skulle ge upphov till en bättre helhetsbild av de insatser som kan göras vid detta fenomen och en bättre kollektiv förståelse skulle skapas för hur problematiken i Laholms kommun ser ut. Detta är något som kommunen skulle kunna bli bättre att arbeta på, eftersom en önskan och vilja om bättre

samverkan finns hos de olika verksamheterna som arbetar med ungdomskriminalitet. Bättre samverkan verksamheter emellan tror vi skulle vara ett bra sätt att sprida kunskaper och erfarenheter på.

Genom kunskapsutvecklingen på mikronivå i samband med ett mer kollektivt medvetande kanske föräldrarna skulle skapa en djupare delaktighet och gemenskap för att på så vis bearbeta ungdomskriminaliteten. Vi tror att det handlar om att skapa starkare övertygelser till ungdomars närstående om att problemet faktiskt skulle kunna minskas genom att fler individer valde att involvera sig.

I Laholms kommun är det socialtjänsten som har det primära ansvaret för att barn och ungdomar i åldrarna 15-18 år som har tendenser eller har begått kriminella handlingar ska få det stöd som de behöver. Socialtjänsten har även ansvar för unga under 15 år och de som har fyllt 18 år. Genom våra intervjuer med nätverkslaget, ungdomsrehabiliterarna, polis och ungdomssamordnaren fick vi fram att det främst är dessa verksamheter och insatser som samverkar för att förebygga och beivra ungdomskriminalitet. Ungdomsrehabiliterarna och nätverkslaget är förebyggande insatser som ingår i myndigheten socialtjänsten. Polisen är en egen statlig myndighet, medan ungdomssamordnaren fungerar som ett mellanled mellan ungdomar, politiker, tjänstemän och kommuninvånare i den kommunala sektorn. De tycker att detta samarbete fungerar bra, dock finns det en önskan om en bättre samverkan myndigheter emellan.

När det gäller nätverkslaget kan en förfrågan och initiativ till behov och stöd komma från skolor, socialtjänst eller primärvård. När det gäller ungdomsrehabiliterarna kommer de flesta ärenden in från socialförvaltningen, vilket oftast är orosanmälningar om ungdomar från skola eller polis. Polisen arbetar till en stor del med förebyggande arbete kring ungdomskriminalitet i Laholms kommun och ofta i samarbete med socialtjänsten. Ungdomssamordnaren arbetar framförallt med ungdomsinflytande och strävar efter att bättre kunna få in ungdomar i samhällslivet. Detta anser vi är en viktig del eftersom att sysselsättning för ungdomar utanför skolan kan bidra till att minska ungdomskriminaliteten.

Under intervjun med polisen Katharina von Sydow frågade vi henne om hon har någon teori om varför vissa ungdomar begår brott och andra inte. Hon lyfte framförallt fram utanförskap och behov av bekräftelse som två orsaker till ungdomskriminalitet och tog invandrare som exempel på detta då de enligt henne är högt representerade i brottsstatistiken. Orsaken till att just ungdomar med utländsk bakgrund begår brott kan vara att de inte har samma

förutsättningar. De har inte samma sociala nätverk och möjligheter till sommar-/extrajobb som ungdomar med svenska föräldrar, de är i Goffmans mening gruppstigmatiserade och utanförskapet skulle kunna vara en anledning till att ungdomarna begår kriminella handlingar. (Goffman, 1992)

Oavsett etnisk bakgrund kan det också vara så att ungdomar begår stöldbrott eftersom materiella ting är så pass viktigt i tonåren, vilket också Katharina von Sydow påpekar. Stöld och snatteri ses som ett alternativ för att få det materiella behovet tillgodosett för att inte bli gruppstigmatiserade som "fattiga" av kamraterna. Detta kan stödjas av Robert K. Mertons teorier, dock talar han inte om stigma utan om Durkheims begrepp anomi. Trots att Merton utvecklade detta begrepp med det amerikanska samhället i åtanke under sent 60-tal tror vi att det är tillämpligt i dagens svenska samhälle. Detta då vi upplever att pressen på att lyckas och nå framgång, likväl karriärsmässigt som materiellt, är relativt hög i dagens svenska samhälle. (Merton, 1968)

I nästkommande kapitel följer de reflektioner vi har kring vår studie.

7 Reflektioner

En sak som har gjort vårt empiriska material en aning begränsat är att vi relativt sent i forskningsprocessen bytte frågeställning. Det som gjorde att ett byte av frågeställning var möjlig var att vi ställde utvecklande frågor som ledde till diskussioner under intervjuerna. Informanterna lyfte många gånger fram samhällsrisker som skulle kunna vara bidragande till ungdomskriminalitet. Detta gjorde det möjligt att trots det något begränsade materialet besvara den nya frågeställningen. I och med bytet av frågeställning blev användningen av intervjuerna med ungdomar tyvärr ganska begränsad.

Om vi skulle forska vidare med frågeställning och syfte kring de riskfaktorer som kan bidra till ungdomskriminalitet hade vi gärna utfört en kvantitativ enkätundersökning med ungdomar från Laholm. På så vis hade vi fått möjligheten att göra fler röster hörda och ungdomsperspektivet skulle kunna komma fram på ett tydligare sätt. Detta gör att vi kan rikta lite kritik mot oss själva och vårt tillvägagångssätt. Då detta är en studie som baseras på ungdomar hade det varit rimligt att de ungas personliga tankar hade fått större utrymme.

Vi är medvetna om att vissa kapitel så som bakgrund tenderar att vara aningen långa, dock finner vi detta nödvändigt eftersom vi inte fann någon tidigare forskning kring ungdomskriminalitet med direkt anknytning till Laholms kommun. Detta har gjort att vi själva har fått sätta samman nationella fakta om kriminalitet bland ungdomar med lokalt fakta och empiribaserat material.

I studien har vi använt oss av kriminologprofessorn Jerzy Sarneckis teorier om samhälleliga orsaker till ungdomskriminalitet från boken *"Ungdomsbrottslighet"* från 1981. Vi är medvetna om att detta kan betraktas som något föråldrad litteratur, men vi anser ändå att den passar bra för vår studie. Flera av hans teorier har visat sig stämma överens med många av de orsaker som våra nyckelpersoner har talat om i intervjuerna, vilket gör att hans teorier fortfarande kan anses som aktuella i tid och rum.

Överlag är vi nöjda med studien i helhet. Vi känner att vi har gjort det bästa utav det vi haft att utgå ifrån.

I nästa kapitel kommer en kort redogörelse för det vi har kommit fram till i studien.

8 Sammanfattande avslutning

Utifrån analys och tolkning av vårt empiriska material och sociologiska samt kriminologiska teorier har vi lyft fram samhällsrisker som kan bidra till ungdomskriminalitet i Laholms kommun. De risker som vi främst har belyst är arbetslöshet, konsumtion, ekonomiskt kapital, umgängeskrets, fritid och sysselsättning och avvikelse från samhällsnormer. Viktigt att poängtera är att detta kan vara eventuellt förekommande risker. Vi vill inte generalisera för mycket när det kommer till vårt resultat då vi har intervjuat ett begränsat antal individer. Vi har även studerat vilka förebyggande insatser som främst är tillämpliga vid kriminalitet bland unga i Laholms kommun, dessa är polis, nätverkslag, ungdomssamordnare och ungdomsrehabiliterare.

Källhänvisning

Bauman, Zygmunt. (1999) *Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen*. Göteborg: Dialdos

Bourdieu, Pierre. (2004) *Praktiskt förnuft*. Göteborg: Dialdos

Brottsförebyggande Rådet (BRÅ):

http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Den%20svenska%20Obrottsutvecklingen&url=/dynamaster/file_archive/081215/0c6a0a29d663abc4f1f31deb94bf8b86/BU%255fdensvenskabrottsutvecklingen.pdf

Hämtad 2010-06-14 kl. 12.57

http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=870&module_instance=12

Hämtad 2010-06-14 kl. 14.34

http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Sammanfattning%20personer%20lagf%F6rda%20f%F6r%20brott%20E5r%202009&url=/dynamaster/file_archive/100528/7a2761117a9c8faa0ef8cf7809c7f22f/Personer%255flagforda%255f2009.pdf

Hämtad: 2010-06-04 kl. 14.36

BRÅ-rapport 2001:15. Kriminell utveckling – tidiga riskfaktorer och förebyggande insatser. Stockholm: Fritzes förlag och Brottsförebyggande rådet.

Denscombe, Martyn. (2006) *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur

Durkheim, Emilé. (1984) *The Division of Labour in Society*. London: Macmillan

Estrada, Filipe & Flyghed, Janne (Red.) (2001) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur

Giddens, Anthony. (2003) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur

Goffman, Erving. (1992) *Stigma*. New York: Touchstone

Kristensson, Cecilia. (2009) ”Attityden är hård bland unga”, Hallandsposten 19 augusti
<http://hallandsposten.se/nyheter/laholm/1.553193-attityden-ar-hard-bland-ungdomar>

Hämtad 2010-06-14 kl. 12. 15

Laholms kommuns hemsida:

Kommunikation: http://www.laholm.se/1_templates/L_PageFull.aspx?id=424

Hämtad 2010-06-14 kl. 12. 59

Kulturskolan: http://www.laholm.se/1_templates/L_PageFull.aspx?id=463

Hämtad 2010-06-14 kl. 13.00

Näringsliv och sysselsättning:

http://www.laholm.se/1_templates/L_PageFull.aspx?id=424

Hämtad 2010-06-14 kl. 12.59

Nätverkslaget: http://www.laholm.se/1_templates/L_PageFull.aspx?id=3424

Hämtad 2010-06-14 kl. 13.03

Ungdomsrehabilitering: http://www.laholm.se/l_templates/L_PageFull.aspx?id=3337
Hämtad 2010-06-14 kl. 13.04

Ungdomsverksamhet: http://www.laholm.se/l_templates/L_PageFull.aspx?id=643
Hämtad 2010-06-14 kl. 13.05

Utbildning och skola: http://www.laholm.se/l_templates/L_PageFull.aspx?id=463
Hämtad 2010-06-14 kl. 13.07

Statistik invånare: http://www.laholm.se/l_templates/L_PageFull.aspx?id=424
Hämtad 2010-06-14 kl. 12.59

Merton, Robert K. (1968) *Social Theory and Social Structure*. Toronto: The Free Press

Riksdagens hemsida:

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=410&doktyp=mot&rm=2003/04&bet=Ju377&dok_id=GR02Ju377

Hämtad 2010-06-14 kl. 12.55

Sarnecki, Jerzy. (1981) *Ungdomsbrottslighet*. Stockholm: Liber Förlag

Thunved, Anders, Clevesköld, Lars & Thunved Birgitta. (2003) *Samhället och de unga lagöverträdarna*. Stockholm: Norstedts Juridik;

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
Hämtad 2010-06-14 kl. 12.50

Watt Boolsen, Merete. (2008) *Kvalitativa analyser*. Malmö: Gleerups